



KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM, 15. SZÁM

ÁRA: 1,40 FORINT

1984. OKTÓBER 11.

Működik a mikrofilmes labor A könyvtár új szolgáltatása

Október elejétől működik a nagyközönség számára is a könyvtár új létesítménye a mikrofilm-olvasó rendszer. A megvalósítás körülményeiről és az igénybe vehető új szolgáltatásokról kérdeztem Hegedűs Pétert a koordinációs osztály, és Schiermann Pált, a Mikrofilmlabor vezetőjét.

— A mikrofilmes technika ma már viszonylag elterjedtnek mondható, régi adósságot pótolunk a rendszer kiépítésével, biztosítja a régi, esetleg muzeális értékű kiadványok archiválását, s így mindenki számára hozzáférhetővé tételét, másrészt vannak olyan speciális könyvtári szolgáltatások, amelyek csak mikrofilmen vehetők igénybe, s végül igen jelentős helymegtakarítást is jelent (körülbelül 97%-os), amennyiben bizonyos igen gyorsan növekvő mennyiségű periodikus kiadványokat mikrofilmen rögzítjük s így az eredeti példány további tárolása szükségtelen-

né válik. A beruházás könyvtári fejlesztésben történt, a szocialista piacon hozzáférhető legkorszerűbb komplex Pentakta gépsort vásároltuk meg, továbbá 18 mikrofilm-olvasóval és 5 olvasó-másoló készülékkel rendelkezünk. A rögzítés mikrofilmlapokra történik, egy lapocskára 60 darab A 4-es oldal fér rá. Jelenleg körülbelül 6000 ilyen lapunk van. Távoli terünk az úgynevezett COM-technika kiépítése, amely a számítógép és a mikrofilm technika összekapcsolását jelenti (a számítógép közvetlenül mikrofilmmre dolgozik). Könyvtárunk új szolgáltatását igyekszünk mindenki számára hozzáférhetővé tenni. A könyvtári katalóguslapokon jelezzük (MF jelzéssel), hogy az illető anyag rendelkezésre áll-e mikrofilmen. Kérésre a könyvtáros megmutatja a gép kezelését s kiadja a keresett lapot.

Zs. E.

Változás a pártszervezet pártirányításában

A pártbizottsági ülésen október 4-én a testület elfogadta a 1984—85. tanévi munkaterv véglegesítését. A pártbizottsági tagok megtárgyalták és elfogadták az alapszervezetek beszámoló és vezető-ségválasztó taggyűléseinek ütemezését, valamint az egyetem pártszervezetének felkészülési programját a februári pártértekezletre. Ezt követően Selmei Lajos pb-titkár tájékoztatást adott a Politikai Bizottság 1984. júliusi ülésének állásfoglalásáról, amely szerint változásra került sor néhány felsőoktatási pártszervezet pártirányításában. A döntés oka, többek között a területi pártirányítási rendszer fejlesztése, figyelembe véve a felsőfokú oktatás jelentőségét, szerepének fokozódását. Ennek megfelelően négy budapesti és két vidéki egyetemi pártszervezet irányítása megváltozik. Önálló kerületi jogú pártszervezette válik a Semmelweis Orvostu-

dományi Egyetem, a Műszaki Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem pártbizottsága. Mig a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem és a szegedi József Attila Tudományegyetem önálló városi jogú pártbizottságú alakul.

Az új működési formát kísérleti jelleggel vezetik majd be. A változásnak megfelelően kell átalakítani egyetemi pártszervezetünk testületi felállítását. Az átalakítás a pártértekezletig kell teljes körűvé tenni.

A határozat életbelépéséig egyetemi pártszervezetünk továbbra is IX. kerületi PB irányítása mellett működik, de természetesen a budapesti PB is fokozott figyelmet fordít munkánkra.

Tájékoztatást adott továbbá Selmei Lajos elvtárs a közelmúltban sora került felsőoktatási tanácskozárol is.



Lakodalmas menet

Fotó: Sass Ákos

LABDARÚGÓSIKER VÁRNÁBAN

A tavalyi német—magyar labdarúgó-összezsapások után (Berlinben 0-4, Budapesten 6-2), idén, szeptemberben egyetemünk nagypályás labdarúgócsapata ismét útra kelet. Az úticél, Várna volt, ahol a helyi közigazdasági főiskola sportbarátai fogadtak bennünket. Csapatunk kedvező előjelekkel indult, ugyanis az első két bajnoki mérkőzésen győzelmet aratott. Pénteken reggel érkezett a vonat a Fekete-tenger partjára, ahol a jó idő azonnal a tengerpartra csalogatta a csapat tagjait. A délutáni átmozgató edzés közben láthattuk a nemzetközi tűzoltóversenyt a magyar csapat eléggé sikertelen sze-

replését (ugyanis annak a stadionnak az edzőpályáján gyakoroltunk, ahol a verseny folyt).

Szombaton délután némi viszontagságok után, (az a busz, amelynek a csapatot kellett volna szállítani, eltűnt), 30 km-re Várnától egy kis falu sporttelepén játszottuk le a mérkőzést.

Közigazdasági Egyetem—Várnai Nép gazdasági Főiskola 3-1 (2-0). Góljainkat Csordás és Nagy B. (2) szerezte. A csapat a megújuló bolgár támadások közepette gyors ellentámadásokkal, sikeresen operált. Jó hangulatban indult hazafelé a csapat.

Sz. J.

E(L)SŐS TÁBOR SÁTORALJAÚJHELYEN

— Hát te?! Hogyhogy itt-hon vagy és nem az elsős táborban? — megyek oda Suga Andrásához, az instruktorok vezetőjéhez a könyvtárban 27-én, az emlékezetes csőtörési szabadnapon.

— Hazajöttünk. Hazajött az egész tábor, felbontottuk a szerződést.

— Ha ráérsz egy kicsit, megbeszélhetünk részletesebben is a dolgot, oké?

— Rendben van, gyertünk ki a büfébe.

— Milyen tábor is volt ez valójában? — kérdezem már az üdítők mellett ülve.

— A tábornak kettős oldala lett volna. Egyrészt az el-

sősök kötelező őszi mezőgazdasági munkájának a lebonyolítása, másrészt ez lett volna hivatott a gólyatábor szerepét is betölteni. Nos, a körülmények közbeszóltak, s így egyik feladatának sem tudott megfelelni.

A megszervezést az állami vezetés intézte, ők kötötték a szerződést, biztosították az egy hét tanítási szünetet, s a négy kísérőtanárt (Máriás Antal, Bakacsi Gyula, Branyiecki Imre, Gelényi Csaba). Mint már mondtam, a részvétel kötelező volt, így körülbelül 460-an voltak lenn az elsősök közül, sőt, idén először 8—10 külföldi hallgató is lejtött.

A környezet, ahol a tábor fekszik gyönyörű (Sátoraljaújhelyen, egy hegytetőn levő erdő közepén), a lakóházak már nem annyira. Pontosabban még azokkal sem lett volna gond, ha a fűtés működik.

Már hétfőn kezdődtek a bajok, reggel hattól tízig esett az eső, aznap ki sem mentünk dolgozni. Az instruktorok igyekeztek programokat szervezni, úgyahogy jó hangulatban eltelt az első nap. Kedd reggel nem esett, így kivitték minket a fák közé. (A munkát a Sárospataki ÁG adta, amely szinte kizárólag almatermesztéssel foglalkozik, s a szürettel nagy gondjai voltak — ve-lünk együtt körülbelül 1200 diák szedte egyszerre a hatalmas almablákon a termést.) Hogy ne legyen olyan

nyolcra már Pesten voltunk újra. Talán ha a fűtés működik, meg van elegendő meleg víz, akkor az eső ellenére is kihúztuk volna az egy hetet, de így tényleg nem volt értelme. Sajnos ezek után mint gólyatábor is csonka maradt ez a buli, sokmindent nem tudunk elmondani, amit el szerettünk volna, az AIESEC-esek is csőtörtőkön jöttek volna például, szóval nem olyan lett, mint vártuk. Majd talán jövőre...

(Meggondoztam egy elsőt is, ő milyenek látta a tábor-t: — En a magam részéről jól éreztem magam. Ha az esőtől és a hidegtől eltekintünk (amik egyébként nem voltak életveszélyesek — pontosabban így, egyszer ki lehetett bírni), akkor azt hatalmas almablákon a termést.) Hogy ne legyen olyan

„Közös gazdasági érdekeink kényszerítenek tárgyalásra” Spanyol—magyar tudományos vita egyetemünkön

Követésre méltó spanyol—magyar tudományos vitát rendezett egyetemünk a modern állam gazdaságbeli szerepéről. Aligha szükséges megokolni ennek és a hasonló találkozónak a létrejöttét: rakéták árnyékában élt mindennapjainkban egy megélhető jövő esélyének reménye mindegyik. A témaválasztást Spanyolország és Magyarország felzárkózási szándékai indokolják leginkább. A spanyol zászlót öten ülték a tárgyalóasztalnál: Julio Anguita Gonzalez (történelemtanár, a Spanyolországi Kommunista Párt KB-tagja, Cordoba polgármestere), Joaquín Fayos (jogász, a Népi Szövetség országgyűlési képviselője, a költségvetési bizottság tagja), José Luis

Pardos (nemzetközi jogász, a spanyol Külügyminisztérium főigazgatója), José Javier Rodriguez Alcaide (agrárközgazdász, a Cordobai Egyetem tanára) és José Miguel Salinas Moya (közgazdász, a Spanyol Szocialista Munkáspárt területi titkára, az Andaluz Autonóm Kormány tagja). A magyar oldalon Chikán Attila (közgazdász, egyetemi docens, a Rajk László Szakkollégium igazgatója), Nyers Rezső (közgazdász, címzetes egyetemi tanár, az MTA Közgazdaságtudományi Intézet tudományos tanácsadója, az MSZMP KB tagja), Palánkai Tibor (közgazdász, tanszékvezető egyetemi tanár) és Pozsgay Imre politológus, címzetes egyetemi tanár, a Hazafias Népfront főtítkára, az MSZMP KB tagja) körvonalazta álláspontját.

BORA GYULA vitavezető először a következő kérdésekre kért válaszokat: A gazdasági felzárkózási stratégiája igényli-e az állam részletes szerepvállalását, s ha igen, milyen mértékig? Elegendő-e, ha a növekedés feltételeit biztosítja, vagy többet kell tennie?

NYERS REZSŐ szerint mindkét társadalmi rendszerben komoly szerepet kell vállalnia az államnak. A II. világháború után nem szubjektív okok miatt nyomult előre az állam, hanem a helyzet társadalmi, gazdasági nyomása, a problémák megoldásának igénye kényszerítette beavatkozásra. A szocialista országokban pedig lehetetlen volt a társadalmi forradalmat centralizált hatalom nélkül végrehajtani, nem ez volt a hiba. Magyarországon sem, bár túlzások is bekövetkeztek. Nyers Rezső Platonra hivatkozott, aki szerint minden politikai rendszernek az a baja, hogy túlzásba viszi alapeszméjét. Az alap-probléma az, vajon képes-e az iparosító állam olyan módon



Hárman a spanyol vitapartnerek közül

alkalmazni beavatkozásának eszközeit a társadalmi célok érdekében, hogy a gazdasági hatékonyság elvét érvényre juttassa. További kérdés, hogy mennyire lehet piacskonform megoldásokat állami eszközökkel érvényre juttatni.

RODRIGEZ ALCAIDE vegyes gazdaság mellett foglalt állást, amelyben jelen van ugyan az állam, de nemcsak ő van jelen. Külön kérdés azonban, hogy mire szolgál az állam: vajon a válságból való kifáradást segíti-e, vagy még

mélyebb krízisbe nyom. A jelenlegi válság Alcaide szerint kinálta, a termelési költségek és az input drágulása és a munkaerő árát emelő szakszervezeti hatások miatt növekedtek, az országok jövedelme csökkent, eladósodás, majd keresletsökkenés következett be, a munkahelyek száma is csökkent. A megoldást az új technológiákra alapozott szerkezeti változások jelenthetik, ez azonban nem megy egyik napról a másikra. Az államnak fontos szerepe van abban, hogy a munkanélküliség minimális szintje mellett ösztönözze a hatékonyságot és az új technológiák térnyerését. Spanyolországban a helyzet decentralizálásra kényszeríti a politikát és a gazdaságot egyaránt.

ANGUITA GONZALEZ a kapcsolatok javulását, a közeledést, az előtelemek megteremtését látta e szerinte tíz (Folytatás az 5. oldalon)



A táborozók

szép a helyzet, 11-kor eleredt az eső. A buszok a táborozók felé beszállították (ám előtte még „jóízűn” megebédeltünk az esőben), de mire visszaértünk, a kinnrekezt kétszáz ember teljesen bőrig azótt (sehová nem lehetett bemenekülni). Ezután egy bártortalan kísérlet következett a szobák befűtésére, de a meleg helyett csak füstöt és kormot kaptunk. Így még a ruhákat sem sikerült megszáritani, ráadásul a melegvízszolgáltatás is enyhén szünetelt. Szerdán megint esett az eső, nem volt értelme tovább erőltetni a dolgot. Bár a gazdaság vezetői kérték, hogy maradjunk még (rájuk egyébként nem lehet panaszunk, korrekten viselkedtek), de végül is beleegyeztek, hogy jegyzőkönyvet vegyünk fel, és felbontuk a szerződést. Szerdán este

gyon kitétek magukért. Progresszív volt bőven, mindig lehetett találni szórakozást, elfoglaltságot. Nekem nagy élmény volt a vasárnap esti instruktorverseny is, de volt több táncbár, roky-verseny, pol-kaszinó, különböző játékok, vetélkedők (akinek pedig ez sem volt elég, az még mindig levonulhatott a „Sas-fészekbe” egy kis borkóstolóra, sörpróbálgatásra). Sajnos a keretjárték, a munkások-parasztok-értelmiségiek harca a korai befejezés miatt nem tudott igazán kibontakozni, de például a parasztnok nagyszabású lakodalmat rendeztek (igazi sít kacsával), s a munkásoknak is volt idejük megteremtani egy „Nagy Sanyi”-féle személyi kultuszt. Szóval klassz volt a hangulat, és biztos még jobb is lett volna, ha az időjárás másként alakult. Zsubori Ervin

A Nemzetközi Szociológiai Társaság konferenciája „magyar üléssel”



A Nemzetközi Szociológiai Társaság Társadalmi Rétegződés Kutató Bizottsága 1984. szeptember 10. és 12. között tudományos konferenciát tartott Budapesten, az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének szervezésében és helyiségeiben. Ehhez a konferenciához kapcsolódva az Amerikai Tudományos Akadémia hasonló témájú bizottsága is összejött és a nemzetközi összehasonlítás módszertani kérdéseiről vitatkozott. A tanácskozásokon, több magyar szociológus társaságában részt vett egyetemünk szociológiai tanszékének vezetője, Andorka Rudolf is, hozzá fordultam kérdéseimmel.

Mit kell tudni a Nemzetközi Szociológiai Társaságról?

A Társaság a második világháború után alakult, a különböző országokban dolgozó szociológusok közötti együttműködés elősegítésére, ösztönzésére. A négyévenkénti világkongresszusokon kívül világszerte fókuszban az úgynevezett kutatási bizottságokban folyik. Ezek egy-egy szociológiai téma közös vizsgálatára összehívó kutatócsoportok állnak. Ma körülbelül 40 ilyen

kutatási bizottság van (ilyenek például a családszociológia, a politikai, az orvos- és vallásszociológia, a művelődésszociológia művelésére alakult bizottságok).

A Társadalmi Rétegződés Kutató Bizottság milyen helyet foglal el a Társaságban, s melyek azok a területek, amelyekkel az utóbbi években foglalkozik? A magyar szociológusok, kutatócsoportok miként kapcsolódnak be a Bizottság munkájába?

A Társaság bizottságai közül az első, és ma is talán a legnagyobb létszámú a Rétegződés Kutató Bizottsága. Eredetileg a társadalmi mobilitás nemzetközi összehasonlító vizsgálatára összehívó szociológusok alakították. Ma is ez az egyik fő kutatási területe, éppen az elmúlt években indult egy nagyszabású összehasonlítás, amelyben az országos adatfelvételeket azonos társadalmi kategóriák szerint, és azonos log-lineáris módszerekkel elemzik. Ebben a vizsgálatban kilenc más ország mellett a magyar 1973. évi felvétel adatait is felhasználják. A mi adataink összehasonlító elemzésére még nem került sor, de az angol, francia, svéd, nyugatnémet és amerikai mobilitás elemzése azt mutatta ki, hogy a korábbi elnagyoltabb tételekkel ellentétben a társadalmi mobilitás korántsem egyforma, hanem a gazdasági fejlődés és a társadalmi rendszer sajátosságaitól függően eltérő. Például Svédországban jobb a mobilitási esélyek mint a többi vizsgált országban, Franciaországban és talán az NSZK-ban viszont a többiekénél rosszabbnak látszanak (J. Goldthorpe angol, R. Erikson svéd, W. Müller német szociológusok dolgozatai). Kétoldalú összehasonlítás történt a magyar és az ir mobilitás között. Ezt részben az indokolja, hogy Európa két „félige-

refériális” társadalmáról van szó. A társadalmi rendszer hatását mutatja, hogy a magyar mobilitás lényegesen nagyobb.

A társadalmi mobilitáshoz szorosan kapcsolódik az oktatási rendszer és a mobilitási esélyek közötti összefüggés kérdésköre. Itt négy kétoldalú összehasonlításban szerepelünk (a csehszlovákokkal, a nyugatnémetekkel, hollandokkal és írekkel). Bár az eredményeket most először mutatják meg és hosszasan vitatják, úgy látszik, hogy az oktatási rendszer magyarországi demokratizálása, különösen a 8 osztályos általános iskola bevezetése lényegesen megváltoztatta a mobilitási folyamatokat, javította a kedvezőtlenebb társadalmi helyzetű családok gyermekeinek mobilitási esélyeit. Ez azért fontos megállapítás, mert a tőkés országok vizsgálati alapján megfogalmazódtak olyan feltevések, hogy az oktatás kiterjesztése nem csökkenti az esélyegyenlőtlenségeket, csupán „feljebb tolja” azoknak a jelentőségét.

A kutatási bizottság az utolsó években kiterjeszteti látási érdeklődését. Így ezen a konferencián is sok dolgot foglalkozott a társadalmi szerkezet kérdéseivel. A már korábban megkezdett viták az osztályok és rétegek körülhatárolásáról, definíciójáról folytatódtak. Az egyik álláspont szerint (E. Wright amerikai) a termelési viszonyt kell alapul venni. Ehhez közel áll az említett nemzetközi összehasonlításban használt kategória, bár a megkülönböztetett kategóriák némileg eltérnek (1. magas szintű vezető és értelmiségi, 2. középső szintű vezető, és szellemi foglalkozású, 3. rutin szellemi foglalkozású és kereskedelmi eladó, 4. kisiparos és más kis-tulajdonos alkalmazottakkal, 5. alkalmazott nélkül, 6. egyé-

nleg gazdálkodó paraszt, 7. művezető és üzemtechnikus, 8. szakmunkás, 9. betanított munkás és segédmunkás, 10. mezőgazdasági munkás). Ismét mások (S. Treiman amerikai) a presztízs-skálákon alapuló rétegeket javasolnak, s végül vannak (R. Hauser amerikai), akik a foglalkozások átlagos jövedelme és iskolai végzettsége alapján úgynevezett társadalmi-gazdasági pontszámot adnak a foglalkozásoknak.

Volt-e valami speciálisan magyar vonatkozású része a konferenciának?

Igen, tartottunk egy „magyar ülést”, amelyen a résztvevőknek korábban megküldött angol nyelvű tanulmánykötet (Stratification and inequality, a Társadalomtudományi Intézet kiadványa) alapján a külföldi vendégek kérdéseket tehettek fel egyebek között Kolosi Tamásnak, Ferge Zsuzsánának, Utasi Agnesnek, Harcsa Istvánnak, Róbert Péternek, Bokor Agnesnek és Jomagannak is. A kötet a legújabb magyar szerkezet- és mobilitáskutatások első eredményeit mutatta be. A hozzászólások foglalkoztak többek között a magyar társadalomban kijelölhető osztályokkal és rétegekkel, illetve ezek elkülönítésének módjaival, a második gazdaság, a kultúra és az érdekérvényesítés szerepével a társadalmi rétegtülsúlyosságokban. Erdeklődtek a magyar jövedelemkülönbségek nagyságáról, időbeli alakulásáról, okairól is. A kérdésekre adott válaszok körülbelül hetven külföldi résztvevő számára adtak mélyebb ismereteket a magyar társadalom megismeréséhez s a vita számos elméleti és módszertani tanulsággal szolgált a magyar kutatók számára is.

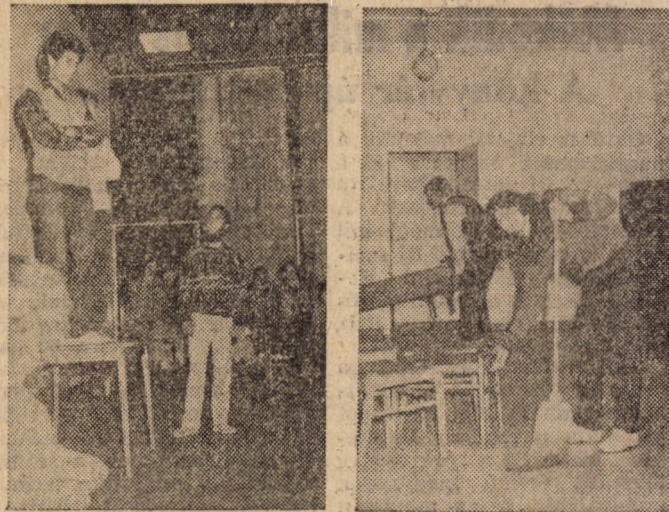
Így a konferencia nem csak a magyar szociológia jó hírét növelte, hanem sok új ösztönzést adott kutatásainkhoz. A tanulságokat a szociológia egyetemi oktatásában, elsősorban a társadalmi szerkezet tárgyban igyekszünk majd felhasználni, annál is inkább, mert abban foglalkozunk az 1981. és 1982. évi rétegződés-vizsgálatok eredményeivel is.

Zsuzsori Ervin

Gólyatábor



Egy kis tájékoztató



Az instruktorokra csak felnézni lehet

Takarítottunk és rámtünk is



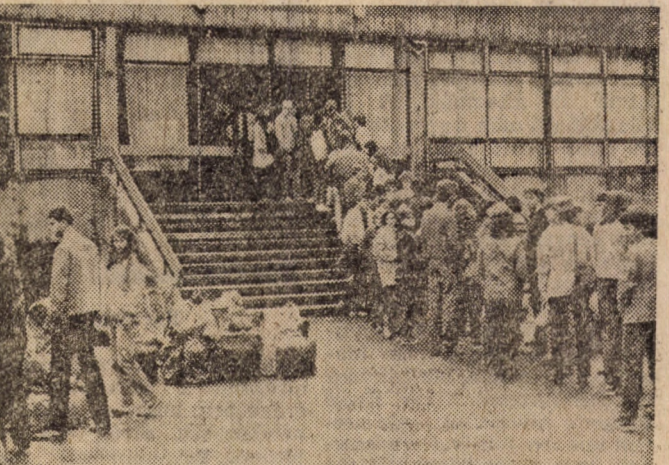
Mi van a paplan alatt?



Az idén is voltak lógósok



Barátnők lettek



Az utolsó ebéd

Fotó Sass Ákos

Diplomácia haladóknak

Tizennyolc ország diploma-tájképző intézménye tartotta évi rendes tanácskozását Budapesten, szeptember 18-a és 20-a között. A találkozóról kérdezem dr. Kreskay Ferenc egyetemi tanárt, a nemzetközi tanszék vezetőjét, a konferencia magyar vendéglátóját.

Nem túl pontos fordításban a konferencia címe: Diplomáciai Akadémiák igazgatóinak 12. találkozója. Tartalmát azonban jobban fedi, ha elmondom, hogy oktatási, módszertani és képzéskorszerűsítési kérdéseket vitattunk meg. Nagy eredmény, hogy Washingtontól Tokióig elfogadták a meghívásunkat — egy szocialista országot, ráadá-



sul egy olyan egyetemét, amely Karl Marx nevét viseli. A résztvevők előéletét, politikai nevelését tekintve ez igen nagy eredménynek mondható. A konferencia Budapestre tör-

tendő meghívásának ötlete egyébként nyugati kollégáktól származik. A helyszín elfogadásához nagymértékben hozzájárult a hazánk helyzete, gazdasága iránti nemzetközi érdeklődés érezhető élénkülése is. A résztvevők nem csak egy részük komoly előítételekkel látogatott hozzánk. Az amerikai szakemberek például elutasztuk elmondották, hogy most már megaláznak érzik, hogy kormányuk évente újítja csak meg Magyarország számára a legnagyobb kedvezmény elve nyújtotta lehetőségeket. Hazánk egyébként 1979 óta vesz részt a megbeszéléseken, amelyet minden évben megtartanak. Páratlan években Bécs ad neki otthont, páros években pedig más városok látják vendégül a konferenciát. A találkozó az intézmények igen széles skáláját fogják össze, hiszen képviselik magukat posztgraduális jellegű intézmények, mint a Bécsi Diplomáciai Akadémia vagy genfi megfelelője. Részt vesznek olyan intézmények vezetői is, amelyek kimondottan hazájuk külügyminisztériumának utánpótlására szakosodtak, vagy olyanok is, amelyek egy egyetem szervezetébe integrálódtak. Ilyen értelemben a mi szakunk oxfordi megfelelőivel rokon. Persze a méreteiben is nagy különbségek vannak, hisz például a washingtoni School of Foreign Service egy egész kart alkot. Meg kell mondanom, hogy az amerikaiak hasonló képzést folytatnak, mint mi, azaz nem kifejezetten diplomátákat képeznek, hanem olyan nemzetközi ügyekben jártas szakembereket, akik mind a multinationális vállalatok kádereiként, mind külszolgálatban képesek megállni a helyüket.

Nem találja paradoxonnak, hogy ellentétes nézeteket valló országok leendő diplomátákat képző intézményei programjaikat egyeztetik?

Szó sincs paradoxonról! Látszólag egyébként ezek a konferenciák rendkívül politikusak. Ezen a találkozón is

Sportsarok

Szeptember 3—9-ig Orosz Ferenc tanár úr és 16 vállalkozó szellemű egyetemista (köztük 5 lány) vízi táborozáson vett részt a Dunán. Gyakorlasképpen 3 napig az ELTE vízi telepén tevékenykedett a csapat, hogy mindenki elsajátítsa a vízi közlekedés alapvető fogásait. Az útnak szeptember 6-án vágta neki, 5 kenuval és 1 kajakkal. A külföldi csapat Dunavarsányig jutott, ahol az edzőtáborban szálltak meg. Másnap Ráckeve jelentette a végállomást, és hogy a romantikát teljessé tegyék, a maroknyi, de elszánt gárda sátrakban töltötte az éjszakát. 8-án reggeli után kezdtek el a lapátolást visszafelé, s a már jól kitaposott „ösvényen” haladva, kedvező szelektől segítve, a lelkes vízi túrázók vasárnap szerencsésen r évbe érték fővárosunk felségvizet. A megtett út 64 km volt oda-vissza. A jövőben egy ehhez hasonló kirándulás hosszabb túrát előkészítő táborként szerepelhetne, legálábbis a tervek szerint. Ez a jól sikerült kiruccanás is azt példázza, hogy szinte jelentéktelen anyagi-technikai háttér mellett is össze lehet hozni egy remek kis sporttér, ha

van rá igény, és van, aki kezébe veszi a dolgok irányítását. Ehhez kapcsolódó ötleteket és kéréseket szívesen várják a testnevelési tanszéken.

Karatetanfolyam indul kezdőknek. Hetente két foglalkozás lesz a központi épület tornatermében, hétfőn és szerdán, 19 órai kezdettel. Jelentkezés a helyszínen a fenti időpontban.

Beindultak az 1984—85-ös idény különböző bajnokságai. Csapataink a közeljövőben a következő mérkőzéseket játszzák: női kosárlabda NB I: X. 20-án 10 órakor Közgáz—KSI. Női röplabda NB I: október 13-án 14.30-kor Közgáz—Bp. Spartacus, október 21-én 10 órakor Közgáz—Vasas, október 28-án 10 órakor Közgáz—Ú. Dózsa. Férfikosárlabda NB II: Közgáz—OSC. Ezek a mérkőzések a Kinizsi utcai tornateremben lesznek megrendezve. Gyertek minél többen, buzdítsátok csapatainkat, zúgjon a

HAJRÁ KÖZGÁZ!

Kun István

Taxi, jóestét!

Ha az időjárásban nem is, az emberekben, beszélgetésekben még él a nyár. Kieről, ki arról mesél. Negyedik ismerősömet nyári munkájáról faggatom.

— Hol dolgoztál?
— A City-taxi diszpécser központjában.
— Nem volt mikrofonlábad?
— Nem, ugyanis én telefonos voltam. A rádióhoz, csak az ülhet, aki nagyobb tapasztalattal rendelkezik.
— Férasztó munka volt?
— Meglehetősen. Egy váltásban egyszerre csak két ember — egy telefonos és egy rádiós — dolgozik, nappal 8, éjjel 10 óráig. Gyakran előfordult, hogy egyszerre mind a négy telefon csengett. Néha még álmomban is rendelkezést vettem fel.

— Mit gondolsz, mivel magyarázható, hogy a magántaxi ilyen nagy forgalmat bonyolítanak le? Hiszen az állami vállalatok még mindig sokkal olcsóbbak.
— Amióta a magántaxizás legálissá vált, a tapasztalt vezetők nagy része ezt a jobban kifizetődő formát választja. Az állami vállalatok munkatársai közül sokan kezdtek el magántaxi vállalatokhoz csatlakozni, akik nem ismerik kellőképpen a várost. Így a magántaxi magasabb árát ki egyenlíti, hogy általában a leggyorsabb úton fuvarozzák utasaikat. Ezenfelül a magántaxi-társulások magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtanak.

— Megemlítenél néhányat?
— A City például vállalja, hogy adott időpontra cigarettát, italt stb. szállít egy házi-bulíra. Külföldiek városnézéséhez idegennyelven beszélő és az idegnyelvet is szerepet is ellátó sofőr is biztosít. Ha valaki utazni akar, a vezető kívánságra segít lehozni a lakásból a csomagokat.
— Milyen viszonyban vannak egymással a taxik?
— Nincsenek konfliktusok, sőt, még a külön szervezetbe tartozók is segítik egymást. Rendkívül jó kapcsolatot tartanak a rendőrséggel. Előfordult, hogy egy Tatabányán ellopott kocsit a rádióba beolvasott rendszám alapján 10 perc alatt megtalálták a taxik segítségével.
— Bizonyára, sok humoros szituációba is kerülsz?
— Igen, bár nem olyan gyakran, mint az általában a taxistokról hiszik. Előfordult például, hogy egy hölgy azt kérte, a sofőr menjen fel a csomagjaitért, mert egyedül nem bírja el. A kocsit megérkezése után kiderült, hogy bórond sehol, utazni nem akar senki, a hölgy puszta az azt hitte, hogy unalmában a sofőr mindenfajta szolgáltatással a rendelkezésére áll.
— Mennyit kerestél?
— Ez maradjon az én titkom.
— Jövőre?
— Még nem tudom. Érdekes munka volt, lehet, hogy újra megpróbálom.

Martinsz Zoltán

Te mit gyakoroltál?

A negyedik évfolyam nagy része fejenként egy hónapot töltött különböző vállalatoknál a nyáron, szakmai gyakorlati címén. Hogy ez a cím mit is takar pontosan, az meglehetősen eltérő.

A „gyakorlatozók” egy igen kis része abban a szerencsében részesült, hogy a vállalatnál minden fontosabb személy a helyén volt (még a konzulens is), és jelentős segítséget kaphattak az anyaggyűjtéshez, leendő szakdolgozatuk megírásához.

Sokan azonban csaknem hiába vesztették el a nyár derekán azt az egy hónapot. Nem egy embertől hallottam, amint elmesélte, hogy kötöttségét, vagy olvasott egy hónapig egy fülldi irodában, mert mindenki szabadságon volt és a kutyá sem törődött vele. Egy részük legalább azt megtehette, hogy strandra járt vagy valami hasonló élvezettel töltötte el a 8 órás munkaidőnek a felét, kétharmadát, de volt, aki végig bent szenvedett.

Sz. A.

Általános kari TDK-felhívás

Az új tanévben lehetőséget szeretnénk biztosítani a hallgatóknak, hogy az év elejéltől oktatói segítséggel bekapcsolódjanak és folyamatosan részt vegyenek a tudományos diákköri munkában.

Ennek érdekében az egyes tanszékek és intézetek falli-újságain témajánlások fogadják megjelenni, és a tanszéki TDK-felelős tanárok további részletesebb felvilágosítást nyújtanak az érdeklődőknek.

A témaválasztás után október 15-ig várjuk azok jelentkezését (név és dolgozat-cím), akik december elején előadást tartanak a kari TDK-konferencián.

November 15-ig kérjük a tanszékekre három-öt oldalos két példányban, vázlatzerűen leírva, és irodalomjegyzékkel ellátva, az előadás-tervezeteket. Így lehetőségünk nyílna arra, hogy még a dolgozat végső megírása előtt részletes bírálatot és a további kutatáshoz iránymutatást adjunk.

Várjuk a jelentkezéseket a központi épületben:

Tóth Ferenc, politikai gazdaságtan tanszék; Száz János, pénzügyi tanszék; Kövér György, gazdaságtörténelmi tanszék; Harmath Zsigmond közgazdasági elmélet tanszék; Bodai Zsuzsanna, filozófiai tanszék; Kerekes Zsuzsa, tudományos szociológiai tanszék; Sz. Berki Éva, pedagógiai tanszék; Helmich Dezső, szociológiai tanszék; a Kínizsi utcában.

Sághy Gábor, népgazdasági tervezési intézet; Kovács Erzsébet, matematikai és Szám. tud. intézet; Petrasovits Anna, világgazdasági tanszék.

Pályázati felhívás!

A Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának Irodalmi Szakosztálya ösztönzőpályázatot hirdet pályakezdő egyetemista és főiskolás írók, költők, kritikusok, irodalomtörténészek, műfordítók részére. A havi 600-800 forint ösztönzésben olyan II-V. éves hallgatók részesülhetnek egy évig, akik egyetemi tanulmányaik mellett rendszeres irodalmi alkotói tevékenységet folytatnak.

A pályázathoz rövid életrajzot, iskolaiokmányi bizonyítványt, publikációs jegyzéket kell csatolni, valamint 10-15 oldalnyi tervezetben néhány szemelvényt a pályázó munkáiból.

Az ösztönzői lejártakor a végzet munkáit be kell számolni.

A pályázatot a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja Irodalmi Szakosztálya (Budapest, Báthori u. 10. 04. c. emelet) kell benyújtani 1984. október 20-ig.

Dr. Papp Ilona egyetemi adjunktus: „Az ásványi eredetű természeti erőforrások rendszerszemléletű értékelése” című kandidátusi értekezésének nyilvános vitáját 1984. szeptember 19-én tartották meg az MTA nagytermében.

A témaválasztás kétségtelenül gazdaságunk egyik legfontosabb területét érinti. Fontos érdeme az interdiszciplináris megközelítés, a közgazdaságtudomány, a rendszermélelet, a matematika és a kapcsolódó műszaki tudomány eredményeinek együttes alkalmazása, széles körű összefüggésrendszer, kapcsolatok figyelembevétele.

Az értekezés mindenekelőtt a rendszermélelet és a kvantitatív megközelítés következetes és konzisztens alkalmazása révén egyértelműen gazdagítja az ásványi eredetű természeti erőforrások gazdasági értékelésével kapcsolatos tudományos ismereteket, elsősorban a komplex ásványi nyersanyag-hasznosítási alrendszer új rendszerösszeállításának feltárása; ásványi nyersanyagvagyonunk hozamnormatívák szerinti értékelése; a gazdasági növekedési

Egy kandidátusi értekezés nyilvános vitája



pályát alakító társadalmi és természeti erőforrások összefüggése, ezen belül a műszaki innováció és az emberi tényező kreativitásának szerepe; valamint a vertikációs termelési folyamatban képződő innovációs járadék, agy-járadék és különböző bányajáradék számszerű meghatározása vonatkozásában.

A szerző vizsgálatában új módszertani megoldást, egy

dinamikus determinisztikus, optimalizációs jellegű matematikai modellt javasol a komplex ásványi nyersanyag-hasznosítási rendszer növekedési pályája termelési innovációs ciklusainak elemzésére.

Konkrét vizsgálataiban kiemelten foglalkozik a hazai szénbányászat helyzetének nemzetközi összehasonlításban történő elemzésével, valamint az eocén-bányákra épülő vertikum gazdaságosságával. Ennek során a magasabb és fejlettebb gépesítettségű színvonalban szükséges változtatásokat illetően újszerű, számszerű információkat szolgáltat a további tudományos kutatás, valamint az adott területre irányuló gazdasági, gazdaságpolitikai döntésekhez.

Külön érdeme az értekezésnek annak vizsgálata, hogy a magyar ipar számára összességében szükséges mennyiségű és minőségű alapanyagból mit tudnak biztosítani a ha-

zal lehetőségek és feltételek mellett. A mintegy tízéves kutatási munka eredményei — melyek már részben eddig is sikereket járó gyakorlati alkalmazásra kerültek — a népgazdaság optimális távlati termelési struktúrájának kialakítására is felhasználhatók. Várható az értekezés könyvalakban történő megjelenése is.

A nagyszámú érdeklődő előtt lezajlott, kiemelkedő színvonalú védésen hozzászóltak: Megyeri Endre, Kádás Kálmán, Simon Kálmán, Antoniewicz Flórián, Iványi Attila Szilárd, Mach Péter és Szalai László.

A TMB által kiküldött bíráló bizottság — Kozma Ferenc elnök, Egető Emese titkár, Csáki Csaba és Tóth Miklós opponensek, Falusné Szikra Katalin, Fallér Gusztáv és Vági Ferenc tagok — a megítélhető minősítési pontszám maximumát (100%) adva, a jelölt részére a közgazdaságtudományok kandidátusa MTA tudományos fokozat odaítélését javasolták a TMB szakbizottságának, amely elfogadta.

Könyv és szotyola

Szűdületes figura ez az Albi! jegyezte meg valaki, hogy kilépett a fiú az ajtón. És van is benne valami. Ha nem tiltakozunk, még a KÖZGAZDÁSZ újságot is kiárulja néhány magánkiadásban megjelent könyv mellett a Batthyányin. Valószínűleg meg kellene említeni a kereskedésnek. Két óráig tartott az a kereskedői vénát? — kérdeztem tőle egyszer. Talán a nagyapámtól. Ő volt kereskedő az I. világháború alatt. A szüleitől semmi esetre sem. Nekik csak ez a rózsás helyzetemet közzé lehetett jegyezni meg némi éllel. Ők ugyanis elváltak. Anyám kitagadott, apám meg nősült, így aztán gimnázium óta kénytelen vagyok megamag eltartani. Ami kiütözik rajtam, csak annak a látszata, hogy nem vagyok elveszett ember.

A hajnali újságkihordásra is a szükség vitte. Különböző is vonzotta az ilyen fajta munka. Általános iskolában is újságterjesztő volt. Szeretne csinálni, mert volt valami látszata. Érettségi után a MÁV-nál helyezkedett el és a kollektívumot munkásszállással cserélte fel. Imádtam a könyveket és kereste a könyvterjesztőt. Amikor meggyőződött

róla, hogy nincs, az a gondolata támadt, hogy könyvterjesztő lesz. Jelentkezett is az Állami Könyvterjesztő Vállalatnál, előjegyezték, de nem bíztatták. A könyvbizományosi megbízáshoz protekcióra lett volna szüksége, mert hát kétségtelenül sokan tudják, hogy üzleti szempontból nem egy utolsó dolog sem a könyv, sem az újság árusítása különösen a pályaudvarokon, vagy a Blahán. Ez azonban nem sikerült neki.

Közben elvégzett másfél évet a Pénzügyi és Számvetési Főiskolán, majd estis lett a Közgázon és maradt az újságkihordásnál. Idén tavasszal azonban új fordulatot vett Albi élete. Amikor jövevényeket a Batthyányin megpillantották az ismerősei, csodálkozva kérdezték: hát te mit csinálsz? hogy szerzed ezt a munkakört? Nekem így mesélte: egy klubtalálkozáson köszönhetem kapcsolatomat a magánkiadásban megjelent könyvekkel. Végh Antal volt a klub vendége. Arról beszélt többek közt, hogy kis szériában megjelent magánkiadásban a Miért beteg a magyar futball? című könyvét és ennek terjesztését is magánúton szeretné megoldani, természetesen legális

formában. Nekem nagyon tetszett a dolog és jelentkeztem Végh Antalnál, hogy szívesen vállalnám könyveinek az eladását. Nem utasított el, de hosszú hónapokig hiába telefonáltam, míg aztán 1984. február elsejével az író megkapta az engedélyt és ezzel én is végre kiléphettem a piacra.

Egyenlőre csupán? Egy engedély és kész? Ez így egyszerűnek látszik. Szó sincs róla — világosított fel Albi. A két hónapra szóló árusítási engedély valójában több részből áll. Az elvi engedélyhez — attól függően, hol történik az árusítás — helyi engedélyt kell kérni például a Budapesti Közlekedési Vállalattól, ha a metró közelében terjesztünk. Ezenkívül be kell szerezni egy közterület-foglalási engedélyt az illetékes kerületi tanácstól. Ennek kiadásába beleszól a tanács közművelődési osztálya is, hogy közművelődési szempontból jónak tartja-e a könyv terjesztését. Ha mindez megvan, még a rendőrségnek is tudni kell róla. Elgőzölög az hivatalos, nem illegális árusítás. Adófizetés-köteles, sőt helyfoglalási díjat is kell fizetni, négyzetméterenként naponta 100 forintot.

Albinak állandó helye volt a pályaudvarokon. Az Astoria metró megállót szerette azonban a legjobban. Felállította kis kempingeztetőt, ráarkta a könyveket és a „raktárkészlet” az asztal mellett állt egy dobozban. Innen, azt hitte, kiutálni sem lehet. De mint kiderült, a számtalan engedély sem védte meg, ha netán a kijelölt helytől 3 méterrel arrébb vitte a standját. A forgalom ugyanis attól függött, hol álltam — magyarázta. A metró huzatos részén az emberek nem szívesen álltak meg az asztalomnál; a tömeg is sodorta őket. Visszont ha a kijárattól 3 méterrel arrébb álltam, megháromszoroztam a bevételt. Ez azonban tilos volt. Utellenőrök, rendőrök zavartak el, sőt helyszíni bírságot is fizettem. Egyik könyvterjesztő szomszédomtól még a könyvetek is elkobozták, mert visszamerészkedett a tiltott helyre áruolni.

Az eset után csak nehezen ült el a vihar a magánkiadású könyvek terjesztőinek fejére. Végül is a Nyugati pályaudvart jelölték ki a hivatalos szervek, de zavartalan ezután sem volt a könyvterjesztő helyzete. A rendőrszolgálat személynél függött, hogy aznap volt-e árusítás vagy sem. Gyakran előfordult ugyanis, hogy a könyvterjesztőket egy kalap alá vették a szotyolaárusokkal, akiknek persze nem volt engedélyük. Ilyenkor aztán kisportolták őket a pályaudvarról. Ha viszont nem figyeltek rájuk, szotyolának és könyvnek szabad volt a vásár.

Milyen az érdeklődés a magánkiadású könyvek iránt? — tettem fel a kérdést Albinak. Eleinte az újdonság erejével hat. Ilyenkor sokan veszik, jól megy az üzlet. Később már jóval kevesebb könyv fogy. A terjesztési jutalékok is ennek arányában határozza meg Végh Antal.

Eleinte kevesebbet fizetett, később amikor már gyengébben fogyott a könyv, több jutalékokat folyosított. A legtöbb könyvet szombat délelőttönként tudtam eladni. Árultam a Miért beteg a magyar futball? a Mundiál '82, a Szép volt fiúk! a 90 perc és A boldogság gyilkosai című köteteket.

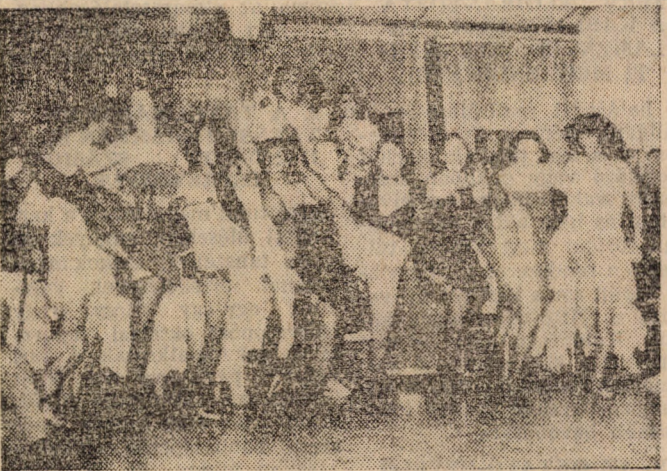
Sokan fenntartással fogadják a magánkiadást. Gondolom, te elsősorban kereseti lehetőséget látsz benne — vettem fel. Az is. De én ösztönösen drukkoltam azért, hogy a magánkiadás elismert, befutott dolog legyen. Előnyösebbnek tartom az állami könyvkiadásnál, mert gyorsabb a könyv megjelenése, rövidebb a nyomdai átfutása. A könyvfelelősi hatóság engedélye után 2-3 hónapon belül a könyv a piacon van. Ezenkívül a magánkiadás véleményem szerint rugalmasabban tudja követni a piaci igényt is. A tapasztalat azt mutatja, hogy íróasztal mellől nehezen lehet eldönteni, mit érdemes kiadni. Ha viszont rászámolsz, meglehet a könyvraktárral és kénytelen-kelletlen rengeteg könyv kerül zúzába.

Fennáll viszont annak a veszélye is, hogy színvonalatlan könyvek kerülnek így kiadásra — vettem fel. Fércművek az állami kiadásban is megjelennek — válaszolta. En olvasó ember vagyok. Szeretem, sőt tiszteltem a könyvet. Míg kiterájkészíttem, havonta 1000 forintot költöttem könyvekre. Saját magam is meggyőződhettem róla, hogy nem egyszer kerül kiadásra színvonalatlan könyv, pedig számtalan fehér fóltja van a könyvkiadásnak, hogy csak egy emlétket, például a diákkönyvtár sorozat, amiből sincs elég. A könyvkiadás liberalizálása alatt nem azt értem, hogy ezentúl mindenfajta könyv megjelenhet. Nem nyerhet kiadást az olyan könyv, ami tilt az alkotmány, ami szocializmusellenes, ami a nemzetiségekre sértő, antiszemita, ami szennyirodalom. De miért ne lehetne módja közreadni gondolatait annak az írónak, költőnek, aki első művét magánkiadásban hajlandó megjeleníteni, vállalva a rizikót is. Több olcsó kiadású, zsebben hordható puhafedélű könyvekre lenne szükség, olyan formátumúakra, mint amelyek eddig is megjelentek magánkiadásban.

Többben beleszóltak beszélgetésünkbe. Volt aki támadta, mások egyértelműen Albi érveivel. Vitakoztunk mint minden új dolgon. Hiszen a magánkiadás „egén” ami eddig történt, az csupán egy halvány kondenzáció volt. A legális és illegális közszükségleti cikkek ársúai között a törökös, tökmag és szotyola mellett megjelent a piacon, a magánkiadású könyv, ha egyelőre még nem is minősült közszükségleti cikknek.

— Jelenleg is árusz? Nem, nincs engedélyem. Különböző is nappal is lettem. De jelentkeztem az Economix jelentővetkeztetnél, hátha szükség van egy jó kereskedőre.

H. E.



Francia lányok kánkánja tavalyi mediterrán partynkon

Mit akartunk három éve?

Emlékeztető a karok

1981-es

ifjúsági parlamentjéről

(Tekintettel arra, hogy a karok mai hallgatói közül — kevés kivétellel — szinte senki sem lehetett ott a legutóbbi kari parlamenten, a minél eredményesebb felkészülés érdekében alább közöljük a legutóbbi parlamenten elfogadott határozatokat.)

Általános kar

I. KÉPZÉSKORSZERŰSÍTÉS ÉS TANULMÁNYI TÉMÁK

1. Az intézkedési terv előírta a képzési rendszer komplex elemzését, ez több területen elkezdődött.

— Elemző tanulmány készült egy tantárgycsoport: a politikai gazdaságtan, az elméleti történet, a népgazdaság tervezése és a pénzügytan-anyag egymásra épülése fejlesztésének lehetséges irányáról. A tantervek és tananyagok tényleges összehasonlítása azonban még nem történt meg, ehhez a reformmal kapcsolatos döntések is szükségesek.

— Megtörtént a tanárképzés helyzetének és továbbfejlesztésének vizsgálata. Egyebek mellett határozat született az új szakpárosítású „C” szak (úruismeret — ker. ismeret) megindítására.

— Kezdeti egyeztetések és tárgyalások után a tanszék-vezető sajnálatos halála miatt a tanárra halasztódott a pénzügyi szak oktatásának teljes áttekintése, a főiskolával lehetséges együttműködés, a két intézmény közötti feladatmegosztás vizsgálata.

2. Karunk kiemelt feladataként jelölte meg az intézkedési terv az ideológiai tárgyak oktatásának áttekintését, elemzését.

— Széles körű viták előzték meg a politikai gazdaságtan új szerkezetű tananyagának végleges összeállítását és tankönyvnek megírását. A véleményezésben a tanár „A” szak, a TEK és a szakkollégium hallgatói is aktívan közreműködtek. Jelenlegi elsőéveseink számára már az új tankönyvek alapján folyik az oktatás.

A legfrissebb ismeretek alapját évente sor kerül a kötelező irodalmak felülvizsgálására. A tanszék az elmúlt tanévben egységes és megalapozott követelményrendszerrel dolgozott ki egyelőre az első félév anyagához.

— A filozófiai tanszék az elmúlt időszakban átdolgozta az alapkurzus tematikáját, melyben a dialektikus és történelmi materializmus összekapcsolódása erőteljesebben érvényesült, mint korábban,

nagyobb szerepet kaptak a mai polgári irányzatok és a szocializmus építésével összefüggő kérdések. Többféle alternatív tárgy és az elmúlt tanévben részszemeszterek meghirdetésével is lehetőséget teremtett érdeklődő hallgatók igényeinek kielégítésére.

A 83/84-es tanévben az egyetem felkérésére az MM bizottság hozott létre a tanszék munkájának értékelésére — melyet a kari tanács is megtárgyal.

Határozat született az alapkurzus tematikájának, jegyzeteinek újabb korszerűsítésére, időutóbb program- és oktatási formák kialakítására. Az alternatív foglalkozások, részszemeszterek témáit a hallgatók érdeklődésének megfelelően bővíteni kell.

A határozat tartalmazza többek között, hogy meg kell teremteni az alternatív előadások rendszerét az objektív feltételektől függően; lépéseket kell tenni a kiscsoportos oktatási forma — kísérleti — bevezetésére. A kiscsoportos oktatás e félévben 5 csoportban megkezdődött.

— A tudományos-szocializmus tanszék október tevékenységét szintén széles körű bizottság elemezte. A vizsgálat anyagát az MM, a kari tanács is megtárgyalta. Ennek alapján elkészült és szakmai körben nagy elismerést váltott ki az alapkurzus új tematikája és programja.

Az új oktatási struktúrában erőteljesebben érvényesül a tud. szoc. politikai elméleti jellege, az oktatás központjában a szocialista fejlődés alapvető politikai folyamatai állnak, különös tekintettel a magyar valóságra.

A tananyag kidolgozása már megkezdődött. Amennyiben az egyetemi sokszorosított kapacitás rendelkezésére áll, a következő tanévben megkapják a hallgatók.

— A szociológia másodszak-

kon az oktatás a 83/84. tanévben megindult, és idén végzős a 21. ill. 29 fő. A második évfolyam elvégzése a diplomában külön megjelöléssel szerepel majd.

A közgazdasági elméletek története tanszék az ifjúsági parlamenten elhangzott kívánások alapján minden tanévben fakultatív szemináriumokat indított. A fakultatív szemináriumok — bár tudjonként céljukat nem érik el, „második előadások” váltak — igen népszerűek, segítséget adnak az anyag feldolgozásához.

Az „A” és a tervgazdasági szakos hallgatók által kért tantervi átszervezés megkezdődött.

3. A számítástechnikai oktatásban — az intézkedési tervnek megfelelően — újabb számítógépek és terminálok üzembe állításával az elmúlt években jelentősebb változások kezdődtek. A gépek használatát a megrendelt újabb terminálok szállítási késése hátráltatja. A jelenlegi első évfolyam már új tematika szerint — az eddigiekkel eltérő szerkezetű tananyagot tanul. A további feladatokat a félévben kari tanácsulésen vitatjuk meg.

4. A tantárgyprogramok és a tananyagok felülvizsgálata a korszerűsítés folyamatos feladata. A már említett ideológiai tárgyakon túl ez tárgyaink többségében megtörtént. Több új tankönyv, jegyzet, szöveggyűjtemény jelent meg az elmúlt években alapanyagok és a szakképzést szolgáló szak-, ill. blokkterárgyak oktatásához. Ezek megírásánál a reform szellemét a szerzők, igyekeztek, érvényesíteni, de a távlati fejlesztésre vonatkozó konkrét döntések hiányában nem tudjuk, hogy mennyiben tekinthető „reform tananyagoknak”. Korábbi határozatoknak megfelelően

elkezdődött, de a kivánatosnál lassabban haladt a világgazdaságtan alaptárgy új tantervi struktúrájának kialakítása. Az előadásokon az eddigiénél nagyobb hangsúlyt kaptak az új fejlemények, a világgazdasági elméletek az országtanulmányok rovására; az új tananyagok kidolgozása a következő évek feladata lesz.

5. Az oktatás korszerűsítését szolgálja a bővülő alternatív tárgy blokk és proszemináriumi témák köre. A teljesség igénye nélkül megemlítjük, hogy

a hallgatók kívánása alapján hirdettük meg a politikai gazdaságtan proszemináriumot, a társadalmi tervezési kérdések, a jövőkérdések, a szocialista gazdasági integráció blokkot, és a már jelzett filozófia részszemesztereket.

Nem sikerült rendezni a szakmai gyakorlatok kérdését.

6. Egyetemi szintű döntés született 1982-ben a szakszeminariumi foglalkozások továbbfejlesztésére. E szerint a 9 féléves szakokon az utolsó két félévben, másutt az utolsó félévben a diplomakészítés segítésére egyéni konzultációk folynak.

7. A képzés hatékonyságát igyekszik erősíteni a tanulmányi versenyek utóbbi években kialakult rendszere, a TDK-munka és a hallgatók bevonása a tanszéki kutatómunkába. Ez utóbbiról megállapíthatjuk, hogy az elmúlt időben örvendetesen megerősödött, és a most visszállított demonstrátori rendszer kedvezően segíti a legjobb hallgatók részvételét a tanszéki oktató-kutató munkában.

A korábbiaknál több tanszék él a jegymegajánlás lehetőséggel — bár ez még nem kielégítő.

8. Több éves elhúzóds után tanárszakosaink számára — az új tanulmányi és vizsgaszabályzat alapján — „közgazdász-tanári” diplomát állíthatunk ki.

9. A korábbi ifjúsági fórumokon felvetett javaslatok alapján a karhoz tartozó szakok képzésének korrekciójára több intézkedés történt.

— A tervgazdasági szakon ebben a tanévben végző az első évfolyam, amelyen a gazdaságmatematikai vagy a gazdaságpolitikai alternációban tanultak a hallgatók már a II. évfolyamtól. A hallgatók véleményével egyetértésben kisebb módosítások történtek mindkét alternáció tantervében (pl.: a gazdaságpolitikai alternációban bővült a pénzügyi ismeretek oktatása, e téren az NTI további teendőket tart indokoltnak).

A hallgatók kívánására megvizsgáltuk a szak számvitel- oktatásának tematikáját és terjedelmét. Az ésszerűbb tantervi elhelyezést és tartalmi bővítést sikerült megoldani. Sor került a közgazdasági elméletek tananyagon belüli témamozgósítására; így a modern polgári közgazdaságtan oktatása a tervgazdasági szakon már az 5. félévben megkezdődik.

A vállalati gazdaságtan oktatásáról az NTI és az ipargazdaságtan és ipari üzemszervezés tanszék vezetői, oktatói a hallgatók felvetése nyomán megbeszéléseket folytattak. Újabb problémákat a hallgatók nem jeleztek — így feltehetően előrelépés történt. A tantervi átrendezéssel javult a népgazdaság tervezése és irányítása c. alaptárgy és az alternatív, ill. blokkterárgyak egymásra épülése. A képzés egészének elemzésére, a tapasztalatok értékelésére a jövő tanévben kerül majd sor.

A nyelvoktatással kapcsolatos korábbi hallgatói panaszokat az új nyelvoktatási rendszer orvosolja.

— A pénzügyi szakon a hallgatók egyenletes terhelése nagyjából megoldott. Ez évben sikerült megerősítésként módosítani az Arpolitika c. tárgy oktatását — amely hosszabb idő óta problémát volt. Vissi Ferenc, az Országos Anyag- és Archivált előkelőhelyettese vállalta az előadások megtartását, és kidolgozta a tematikát. A számítástechnikai eszközök pénzügyi szaktárgyakban való felhasználására a tanszék a kezdeti lépéseket megtette. Amennyiben a tárgyi feltételek (több személyi számítógép) ezt lehetővé teszik, meroldható lesz, hogy a pénzügyi döntések tárgyi oktatása meggyorsuljon a tárgyi oktatás módjának formájában történjen.

A pénzügy tanszék egész oktató-nevelő munkájának értékelésére ebben a tanévben bizottság alakult. A hallgatók kérésére már az elmúlt tanévben sikerült megoldani a csoportbontást a II. évfolyamtól kezdve. A mintegy 60 főnyi hallgatószám valamennyi tárgyi foglalkozásain 3 csoportban vesz részt.

— A tanár szakok képzésének komplex elemzése megtörtént. Végzett hallgatók és a középiskolák tapasztalatai szerint az alternatív blokkrendszer alapvetően megoldja a középiskolai oktatás speciális igényeit. A gyakorlat igénye alapján hirdettük meg pl. a jogi igazgatási blokkot, ez egyelőre csekély érdeklődést váltott ki. További elemzést igényel a blokkrendszer rugalmas alkalmazása, mivel a hallgatók tényleges választását az alacsony létszám miatt az oktatás-gazdaságossági megfontolások is korlátozzák. A

tanár szakosok gyakorlati pedagógiai felkészítésében komoly előrehaladás történt az elmúlt években.

Eredősödött a kapcsolat a tanítási gyakorlatra kijelölt 6 iskolával, melyek közül négyben az osztályfőnöki és az órán kívüli nevelőmunkának külön vezető tanára van. Az osztályfőnöki, a kollégiumi nevelőmunka és a szakmódszertan mellett említeni kell az oktatástechnikai gyakorlatait, a mikrotanítást — ezek az oktatástechnikai labor közreműködésével zajlanak.

A hallgatók igénye alapján az „A” szakon a számviteloktatás két félévre bővült. Az egységesebb alapképzést szolgálja az idén bevezetett FORTRAN programnyelv a szak számviteltechnika-oktatásában. Nem sikerült még kielégítően megoldani a „B” szakosok gyakorlati ügyvitel-technikai képzését, felkészítését. A középiskolai oktatás igényének megfelelően viszont tantervi keretek között ismerkedhetnek meg a hallgatók a BASIC nyelvvel, jelenleg az V. évfolyamon. A „B” szak számviteltechnikai képzésének elemzése és a további teendők kijelölése a közeljövő feladata lesz.

II. AZ EGYETEMI ÉLET DEMOKRATIZMUSA ÉS AZ ÉRDEKVÉDELME
Ezen a területen nem sikerült megvalósítanunk a 81-es parlament határozatait. Nema kar vezetése és nem is a tanszék hibájából — kihasználatlan maradt azoknak a lehetőségeknek jelentős része, melyek alkalmat adnának hallgatóinknak az őket érintő döntések kialakításában a részvételre.

A kar fokozottan törekedett arra, hogy az oktató-nevelő munka értékelésében (egy-egy tanszék tevékenységének vizsgálatában) a hallgatók is közreműködjenek.

Ugyanúgy számítunk a hallgatók véleményére a tantervek előkészítésekor.

Sajnálatos, hogy esetenként még a hallgatók által választott képviselőknél is érdektelenséget, közömbösséget tapasztalunk. Az utóbbi években sajnálatos módon teljesen visszacsúszott és megszűnt a tanszéki képviselői munka is.

A kapcsolattartás a szakvezető tanszékkel és a szakos hallgatók között is sok esetben esetleges, csak a sürgős teendők megbeszélésére szorítkozik.

III. A HALLGATÓK SZOCIÁLIS KÖRÜLMÉNYEI, MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTOLÁSI LEHETŐSÉGEI
Az ösztöndíjak elosztása az ösztöndíjrendelet egyetemre érvényes szabályai szerint történt az ösztöndíjbizottság és a DJB részvételével. Változatlanul nagy számban nyerne hallgatóink népközértársági ösztöndíjat, és igyekezzünk a kiváló teljesítményeket a kiemelt ösztöndíjjal is elismerni. Feltétlenül meg kell említeni, hogy a hallgatók egy része hiányosan és nagy késéssel adja a szükséges adatokat, ezzel megakadályozza, vagy lassítja a munkát és az ösztöndíjfelvételt.

Ipari kar
Az Ipari kar 1984. október 25-én 15 órai kezdettel rendezte meg ifjúsági parlamentjét az egyetem III. előadótermében. A kari parlament megelőzően a hallgatók szakkonferencián, szaktanszék fórumokon, szaktanszék irányításával — valamint a szakokon oktató tanszék képviselőinek részvételével — beszéltek a problémákról.

Tájékoztató céljából felidézünk az 1981-es parlament határozatai alapján készült intézkedési terv főbb pontjait, röviden beszámolunk azok végrehajtásáról.

1. AZ INTÉZKEDÉSI TERV ELŐIRÁNYOZTA A KARI IFJÚSÁGI PARLAMENTEK ÉVENKÉNTI MEGRENDEZÉSÉT.
A határozat realizálása — a hallgatói igényeknek megfelelően — a kari tanácskozásokat megelőző vagy önállóan szervezett szakkonferenciák összehívásában és igen aktív munkájában történt meg. Ezeken túlmenően rendszeres találkozáskor került sor a kari állami vezetés és a KISZ-vezetőségek között. Különösen nagy gondot fordított a kari vezetés a kari tanács hallgatótagjainak a különböző ügyekben történő fókuszba bevonására.

2. AZ OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA HATÉKONYSÁGÁNAK NÖVELTÉSÉRE

számviteli és az Ipari Üzem- szervezési tanszék. A képzéskorszerűsítéshez, illetve az aktuális feladatokhoz kapcsolódó tantárgy vagy tantárgycsoport felülvizsgálata során szintén hasznosítottuk a kari fórumon elhangzottakat éppúgy, mint a más tanácskozáson megfogalmazott hallgatói véleményeket (pl. vállalati ismeretek, módszertani tárgycsoport stb). Ismételten megfontolandónak tartjuk azonban azt a célszerű, de nem realizált elképzelést, hogy a kari tanács hallgatói készítsenek külön értékelést a felülvizsgált tanszék munkájáról.

Az 1981-es kari parlamenten elhangzott észrevételek nyomán készült átfogó elemzés a „Döntési játék” c. tárgyról és oktatási feltételeinek fejlesztéséről.

4. A HALLGATÓK MEGFELELŐ TÁJÉKOZTATÁSÁT ELŐIRÁNYOZÓ INTÉZKEDÉSI PONT

megvalósítását folyamatosan ellenőriztük. Sikerként könyvelhetjük el, hogy alapvető hallgatói kifogások az érintett kérdésben nem jutottak el a kari vezetéshez.

5. AZ ŐSZI MEZOGAZDASÁGI MUNKA

szervezését az 1981-es parlamenten sok kritika érte.

Kereskedelmi kar

(A kar dékánja lapzártáig csak a 81-es emlékeztetőt bocsátotta lapunk rendelkezésére.)

1. AZ OKTATÁS KORSZERŰSÍTÉSE, OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA

A tankönyvként használt szakkönyvek ára igen magas. Növelni kellene a kedvezményt. Kívánatos kapcsolatot keresni a Kiadói Igazgatósággal és kérni az olcsóbb kivitelezést (pl. puha fedél, gyengébb papírt).

Hosszú a jegyzet megjelenési ideje; nehézkes a kifogyóban lévő anyagok pótlása — a Műv. Min. közreműködését kérve gyorsítani kellene.

A következő tananyag megírását, megjelentetését rövid időn belül biztosítani kell: külker. tanszék: Külkereskedelmi gazdaságtan; Vállalati külker. gazdaságtan; nemzetközi tanszék: Nemzetközi kapcsolatok elmélete; belker. tanszék: Áruforgalom szervezése; piackutató tanszék: Termelés- eszköz-marketing és piackutatás; gazd. földrajz tanszék: Település gazdaságtana; jogi tanszék: Külkereskedelmi jog; Nyelvintézet: nyugati nyelvekből és „kisnyelvek”-ből az alapvető tananyagok.

Operatív tantervkészítésnél figyelni kell az elméleti-gyakorlati órák arányára. Utóbbi javára esetleg változtatni kell.

A szakmai gyakorlat általános felülvizsgálata, elhelyezése, elfogadása, tartalma terén kialakítandó az első gyakorlat „átváltásának” lehetősége: szorgalmi időben heti 45-50 óra szak jellegének megfelelő közgazdasági munkavégzés; nemzetközi szakon idegennyelvű előadás-konzultáció-intenzív kurzus-üzemeltetés. (Egyetemi Tanács ülésig a tanszék dolgozzon ki javaslatot a hazai és külföldi tapasztalatok figyelembevételével); címzetes egyetemi docens címet adományozásának kezdeményezésekor fokozott figyelembe kell venni a szakmai gyakorlatok instruktori munkát.

Jegymegajánlás, kollégiumi eredménybe is beszámítható tanulmányi verseny kiszélesítése. (Belker. tanszék is.)
Nyelvi verseny nyugati nyelvekből is.

Hallgatók bekapcsolása a tanszéki kutató munkába. Célszerű a demonstrátori rendszer visszaállítását, még inkább a hallgatók kutatási segéd-erőként való foglalkoztatásának megoldása.

Szélesíteni kell a tanulmányi kirándulások szervezését. Belker. tanszék nem csak pesti vállalathoz szervezzen látogatást. Gondoskodjon a külker. és a nemzetközi tanszék is üzemlátogatásról.

Meg kell vizsgálni az elhelyezkedés lehetőségét (létszám és álláshely kapcsolata). Minisztériumi közreműködést kérni a főiskolák és az egyetem azonos szakán végzett hallgatók végzettségnek megfelelő elhelyezkedési lehetőségének javításához.

Mai szemmel is helyes volt tehát az az egyetemi döntés, melynek értelmében a karok váltak felelősé a munkák előkészítéséért és lebonyolításáért. A sikeres szervezést, is bizonyítja, hogy a Bodrogközi Állami Gazdaság által szervezett munkaversenyek karunk a II. helyet érte el.

Összességében úgy ítéltük meg, hogy igen sok mindent történt az ipari karon az intézkedési terv végrehajtása érdekében. Természetesen a feladatok egy jelentős része folyamatos teljesítést igényel, más részük végrehajtásának hatása időnként jobban, más-kor kevésbé érzékelhető. Minden bizonnyal akadnak olyan pontok is, melyeknél a teljesítés eredményessége hallgatói és oktatói részről eltérően kerül értékelésre. Egyet azonban nem lehet megkérdőjelezni, és ez az ifjúsági parlament, a szakkonferenciák és más hasonló jellegű tanácskozáskor érjéző, fejlesztésre ösztönző hatása.

Ezúton is kérjük karunk hallgatóit, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a szakkonferenciák és a kari parlament munkájában, kritikusán, de felelősen fejték ki véleményüket az oktató-nevelő munkáról és más kérdésekről. A felkészülést elősegítő, a dékán mindenkihez külön eljutatja beszámolójának téziseit.

— Az eredményes oktatás dologi-órarendi feltételét meg kell teremteni.

— Nyelvi-gyűjteményes szakkonferenciák tartalmi feladatainak megoldása, folyamatos megújítása áll.

— Legfontosabb feladatunk a karhoz tartozó 3 szak képzési struktúrájának részletes vizsgálata (felvételtől a diplomaosztásig) — tárgycsoportmelységben).

A hallgatóktól kérjük a munkában való aktív részvételt. A hallgatói véleményt a tanulmányi javításában, a tárgyon belüli, ill. tárgyak közötti átfedések fogalmi, tartalmi ellentmondások feltárásában tartja nélkülözhetetlenek.

2. DEMOKRATIZMUS — HALLGATÓI KÉPVISELET

Javasoljuk a Kari Tanácsban a hallgatói képviselő let kiszélesítését, a 4 választott tag mellett a 3 szak vezetőjének titkárai legyenek a Tanács tagjai.

A tanszéki kapcsolat és képviselőlet javítása szükséges. A TKR képviseletének; a szaktanszékvezető csoport-, ill. évfolyamfelelős tanár megbízása; félelvénkénti tanszéki értekezlet az oktatómunkáról a hallgatói képviselőlet és a KISZ-vezetők részvételével; II. évfolyamon a hallgatók és a csoportot oktató tanárok szervezett találkozójára — problémák megbeszélése.

Szükség van a hallgatói képviselőlet tartalmának, feladatainak átdolgozására is.

3. MEZOGAZDASÁGI MUNKA SZERVEZÉSE

A visszatérően kibúvókat kereső, igazolatlanul távolmaradók, a tábortan dolgozók felelősségrevonása. Itteni magatartásuk figyelembevétele ügyeik intézése során.

A következő évi kari tábor gondos előkészítése. Vezető oktatók bevonása a táborvezetésbe. Megfelelő munka, elhelyezés és díjazás, ill. megfelelő létszám és munkafegyelm biztosítása.

4. SZOCIÁLIS HELYZET

A támogatás rendszere megérett a változtatásra, mert nem tükrözi a valós helyzetet és nem ösztönző jellegű.

Nem elég a támogatás új rendszere — etikusság legköre is szükség van.

Közösen ki kell dolgozni az egyetemi ösztöndíjpolitikát és az elosztás rendszerét.

„Közös gazdasági érdekeink kényszerítenek tárgyalásra”

(Folytatás az 1. oldalról.)

évvél ezelőtt elképzelhetetlen vita megrendezésében. A gazdaságról nem mint az emberek akaratán felül állóról beszélt, hanem politikai, szakmai döntésektől függő szférának tekintette. Spanyolországnak az eddiginél hatékonyabb államra van szüksége — mondta —, s ezt a „szabályozó államnak” „résztvevő állammá” válásában látta.

PALÁNKAI TIBOR megállapította, hogy az állam fontos gazdasági szerepének elismerésében egyetértés mutatkozik, a kérdés ezek után, milyen módon töltsék azt be. Mindkét érintett országban kialakult vállalati struktúráról, viszonylag fejlett termelési, kulturális és infrastrukturális háttérrel beszélhetünk, kialakultak a piac normális műkö-

vénye, hogy részt vesz a gazdasági fejlődésben, vagy úgy, hogy nem teszi meg a szükséges lépéseket. A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy Spanyolországban az állam nemeselekvése oligarchikus szektor- és osztályérdekeknek szolgáltatta ki a meghatározó gazdasági döntéseket, s e helyzet megszüntetésére aktív, vezető szerepű állam képes csak. Az állam azonban nem elsősorban kvantitatív, hanem minőségi elem kell hogy legyen; nem a kezében levő

vagy a társadalom ellenőri az államot. Magyarországon a gazdálkodó államnak vannak problémái, mert szerepét túljelölve a megkétszerezett feladatokat nem tudja teljesíteni. Mindemögött az áll, hogy a gazdálkodó állam szinte szükségszerűen tulajdonosi állam is, s ezzel mások számá-

meneti állapotban él az emberiség. A válság 1929-ben kezdődött, továbbiak követték, s mára már nem hiszünk társadalmiainkban, átmeneti korba értünk. Lezajlottak és lezajlanak politikai forradalmak — amelyek során tankok vonulnak fel és új kormány jön gyorsan a régi helyett —, gazdaságiak, amelyek ezeknél lassúbb változások, és vannak nagyon lassú, nehezen felismerhető, az emberiség és a társadalom evolúciója felé törekvő társadalmi forradalmak (ez utóbbiak közé sorolta Luis Pardo a vietnami háború amerikai, vagy 1968 franciaországi hatásait). A nemzetközi együttműködés dolgozójaként állította mindezek alapján, hogy a következő generáció új életmódokat valósít majd meg, s a politikai, a kulturális együttműködésnek is új formái fejlődnek ki az ezredfordulóra.

PALÁNKAI TIBOR ezek után újból hangsúlyozta, hogy az állam vállalkozói és tulajdonosi funkcióit szét kell választani a hatékony működés érdekében. Arra is kitért, hogy a vitatkozó felek nem csupán kölcsönös jóindulatból cserélik itt ki gondolataikat: „Hogy el ne pusztítsuk egymást, tárgyalnunk kell, és természetesen közös gazdasági érdekeink is vannak” — mondta.

SALINAS MOYA a szakszervezetek szerepét is érintette, amikor megállapította, hogy azok a nagyipari dolgozók ér-

dekeltek védik, s eközben nem foglalkoznak a kisvállalkozók, a munkanélküliek és mások érdekvédelmével.

NYERS REZSŐ szót ezután ismét a vitához: Az állam gazdasági ténykedése szocialista és nem szocialista viszonyok között is bizonyos diszfunkcionális szerepet kapott: szükséges az állam működése, igényli ezt a politika is, tevékenysége ugyanakkor némely tekintetben diszfunkcionálissá vált. Ez fölveti a kormányzás és az állami apparátus képességének és képzettségének problémáját, de valójában nem az állam szerepét kérdőjelezi meg. Napjainkban kiemelkedik az állam integrátori szerepe (gazdasági, kulturális, közigazgatási és katonai tekintetben), a nemzetközi hatásokat csak az állam tudja befelé közvetíteni, korrigálni kell az önszabályozó piac azon hatását, hogy a nem hatékony feladatokból kivonul a tőke, vagy más esetekben nagyvállalati monopóliumok jönnek létre. A versenyszférában változhat meg leginkább a társadalmi tulajdonú hatékony gazdálkodás, ennek egyik formája a hagyományos állami vállalat (a nem versenyszférában), úgyszólván a szövetkezetek, és Magyarországon a most kifejlendülő állami vállalati formák a vállalati tanácsok és önkormányzati típusú állami vállalatok.

BORA GYULA vitavezető ezután azt a körkérdést tette fel, vajon hogyan látják a vitázó felek országuk gazdaságának közeljövőjét, mik szerintük a fő problémák, hogyan oldhatók meg, és milyen változást hozhat az állam gazdaságbeli szerepében a korszerű technika elterjedése.

A Spanyolországra vonatkozó válaszok szinte egybehangzóan, egymást kiegészítve az ipari struktúra modernizálását, az újraparaszterítést, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar fejlesztését, az idegenforgalom és a legkorszerűbb technológiájú szektorok további bővítését, az intézmények modernizálását, a nemzetközi együttműködés folytatását sorolták a közeli jövő feladatai közé. Fontos következményként pedig az ember méltóságának megőrzéséért a munkanélküliség lehetőség szerinti csökkentéséről, a megnövekedő szabad idő hasznos eltöltéséért alternatíváiról, a tevékeny öregkor biztosításáról beszéltek.

A magyar résztvevők közül **NYERS REZSŐ** fő feladatnak

az elektronika fokozatos térhódítását, alkalmazásának megtanulását tartotta, aminek következtében fokozódik majd a tisztánlátás és minőségileg mássá válik az állam szerepe. Fő problémaként a külkereskedelmi egyensúly visszarögzítésének elkerülését, a stagnálás, vagy alig növekedés állapotából való kimozdulást, a realbérek csökkentésének megállítását, a vállalatoknak és a magyar társadalomnak a vállalkozásokkal szembeni ellen-szerepének leküzdését sorolta föl. „Olyan a helyzetünk, mint a magasugró a léc előtt, ami olyan magas van, amilyet még sosem ugrott át. Készségre esni nem kell, de nem biztos, hogy átugorjuk ezt a magas-ságot”.

POZSGAY IMRE válasza szerint mi úgy tesszük fel a kérdést, hogyan áraszthatna el bennünket az új technológia, és ennek akadályai, s éppen ezért kulcsa is a társadalomban van. Intézményi változásokra is szükség van; az államban nagy szerepe lesz a jövőben is, de a kezelhető eszköz szintjére kell lefokozni, Spanyolország a közelmúltban gazdaságilag haladt a perifériáról a centrum felé, Magyarországot társadalmilag. Számunkra az a kérdés, megtartjuk-e a helyzetünket, ha nem tudjuk fülöncsípni az új technológiát. A haladás útja nálunk a helyi, s ennek elemeként a személyes autonómiák növekedése, a társadalmi stabilitás erősödése.

PALÁNKAI TIBOR szerint rövid távon sok ellentmondás buktatója között kell botlodoznunk, s nekünk kell a körülményekhez alkalmazkodnunk. Tőke kéne, de nincs, emelni kéne a fizetéseket, de nincs miből, meg kellene kezdeni az új technika alkalmazásának tanulását, miközben hiányoznak ennek feltételei. Palánkai Tibor — mint mondta — optimista, mert sorsunk alakításának lehetőségei a kezünkben vannak. A lécezt át tudjuk ugorni, s mivel nincs más választásunk, át kell ugranunk!

CHIKÁN ATTILA egyetértett az addigi magyar válaszokkal, s kiegészítésként az oktatást emelte ki az alapvető problémás témák közül: Az oktatás reformja feltétele az új technológiai fogadásának, a jövő kérdéseit megválaszolásának, és nem kis részben a képzésen múlik, mennyire sikerül a politikai vezetésnek megnyernie az ifjúságot a jövő számára...



Spanyolországban is döntő feladat az ipari struktúra modernizálása — mondta az egyik hozzászóló.

dési módjai. Ilyen helyzetben az államnak fontos külsődleges szerepe van a felzárkózás szempontjából: a stratégiai fejlődési irányok kijelölésében, a jövődöntéshozzájárulásban, az akkumulációban, a kutatások támogatásában, bizonyos beruházások preferálásában, szociális és infrastrukturális feladatok megoldásában, a kül-gazdasági feltételek megteremtésében. Spanyolország és Magyarország helyzetében közös, hogy mindkettő gazdasági nyitással és nem protekcionizmussal kívánja a felzárkózást megvalósítani.

SALINAS MOYA azt hangsúlyozta, hogy az állam minden országban mindig rendkívül fontos szerepet játszik,



Palánkai Tibor, Pozsgay Imre és Nyers Rezső

tulajdonosok számára fontos, hanem hogy a nép általános képviselőjeként kidolgozza a gazdasági stratégiáját, a társadalmi, kulturális célkitűzéseket, kijelölje a stratégiai szektorokat, miközben biztosítania kell a jólétet és az emberi méltóságot is. Mind-ezen feltételek teljesülése esetén az államnak nem kell aprólékosan a hétköznapi életbe avatkoznia.

CHIKÁN ATTILA szerint az alapkérdésre nem adható releváns válasz, ha nem vesszük figyelembe, hogy az állam szociális, katonai, politikai szerepet is betölt. Sőt az alapkérdés éppen az, milyen szerep milyen súlyú az állam számára, illetve ezek megvalósított keveréke mennyiben felel meg az adott állam történelmi helyzetének. Az állam gazdasági beavatkozása ugyanis gazdasági és nem gazdasági célok érdekében egyaránt történhet. Fontos kérdés az is, milyen intézményi rendszeren keresztül, milyen eszközökkel történik a beavatkozás.

POZSGAY IMRE az állampolgár aspektusából fogalmazta meg az alapkérdést: az állam ellenőri-e a társadalmat,

ra megszünteti a cselekvési teoret. Az utóbbi 40 év magyar fejlődésében szociális tevékenysége miatt is szükséges volt a tulajdonosi állam, de mostanra meghaladtuk ezt a helyzetet: most a tulajdonlás szubjektív mozzanatait is érvényre juttató új tulajdonost keres a szocialista társadalom és ellenőrzése alá akarja kényszeríteni az államot. Az öngazgatások eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy bennük az irányítók növekedésérdekeltek, a nép fogyasztásérdekeltek, a nyereségérdekeltség pedig parlagon hever. E helyzet valamilyen megoldása a jövő feladata.

JOAQUIN FAYOS szerint a vita elkerülte a fő kérdéseket: a fejlődés motorját ő az egyéni kezdeményezésben jelölte meg, az állam szerepének pedig a szabadság, az igazság érvényesítését, a diszkrimináció visszaszorítását tartotta. „Haladó jobboldalként” a piacgazdaságot védte, de elismerte az állam így megfogalmazott szerepét.

LUIS PARDOS szerint el kéne végre ismernünk, hogy át-



Chikán Attila

Korcsolyával egyetemre Bibari Péter Kanadáról

Beszélgetőtársam, **Bihari Péter**, a pg. tanszék tanársegédje, 10 hónapot töltött Kanadában. Két alkalommal találkoztunk. Elsőként élményeiről, benyomásairól, az ottani egyetemi életéről esik szó. Másodjára — számára talán ez érdekesebb — társadalmi viszonyokról, politikáról beszélgetünk.

— Ottawában, a Carleton Egyetemen töltöttem ezt a majdnem egy évet. Az elmúlt időszakban évről évre megpályáztam egy úgynevezett munkatéri pontot, amely a Művelődési Közlönyben jelent meg. Ez tulajdonképpen a kutatói ösztöndíjak egyik formája. Több évi próbálkozás után tavaly sikerült elnyernem — így kerültem ki Kanadába. Kutatási területem a kanadai állami tulajdonú vállalatok, ezek irányítási módja. Ezzel kapcsolatban kutattam, olvastam, sokat konzultáltam ottani szakemberekkel. Természetesen itthon folytattam a megkezdett kutatásokat, s tervezem, hogy ebben a témában meghirdetek egy alternatív tárgyat is.

— Milyen a Carleton Egyetem felépítése, milyen a képzési rendszer?

— A Carleton Kanadában a közepes nagyságú egyetemek közé tartozik. Körülbelül tízezer hallgatója van, tehát nagyjából akkora, mint a műszaki. A szó szoros értelmében „univerzitás”: igen sok tudományterületen lehet diplomát szerezni. A hallgatók nem az egyetemhez, hanem a diplomát kiadó tanszékhez tartoznak. A tanszékek okta-

tási programja megadja, hogy a képzés bizonyos szintjeinek teljesítéséhez milyen tantárgyakat lehet tanulni, illetve hány kreditet (pontot) kell szerezni. A képzés kétfokozatú. Az undergraduate szinten még viszonylag sok a tanszék által kijelölt kötelezően választandó tárgy. Bár ezen tárgyak tanulmányának sorrendje nem teljesen kötött. A második, már magasabb szint az M. A. Ezen a szinten a hallgatók nagy szabadsággal maguk dönthetik el, hogy mit választanak a tanszék által kínált „menüből”. Természetesen meg kell szerezniük a tanszék által arra a félévre előírt krediteket. Azt a tanszék dönti el, hogy melyik tárgy hány pontot ér, illetve hogy melyik tárgy lesz non-credit course, azaz pontot nem szerző.

Az egyetem hallgatója bárki lehet, aki a tandíjat (mintegy 500 dollár) befizette. Nincsen semmiféle időbeli megkötés, valaki akár negyven évesen is elkezdheti, sőt akár tizenöt évig is tanulhat.

— Milyen hangulat uralkodik az egyetemen? Mi jellemző a hallgatók és oktatók viszonyára?

— Nehéz lenne csak hallgatókról beszélni. Az előbb

említett életkori eltérések miatt különöseleg alapján szinte lehetetlen megítélni, hogy ki oktató és ki hallgató. Például akár életemben háziasszonyok is lehetnek az egyetem „diákjai”, akik beiratkoztak valamilyen tanfolyamra unaloműzés, vagy tudásbővítés céljából. Az oktatók meglehetősen sportosan öltözködnek. Nem kirívó eset, ha egy tanár melegebben és edzőcipőben tart órát.

Egyébként is az egyetem kevéssé hierarchizált. A folyosói érintkezés közvetlen, nyílt, a köszönéshez hozzátartozik az elmaradhatatlan „how are you” azaz „hogyan van?”. Legyen az diák vagy tanár egymást a keresztneveükön szólítják. Teljesen természetes volt, hogy a tanszék diákjai a szobájából éppen kilépő tanszékvezetőt harsány „How are you Joe”-val üdvözölték.

Rendszeresen fordul elő, hogy oktatók és hallgatók együtt tartanak bulikat. Például a mi tanszékünkön a tanszékvezető saját házában tartott félév végi partiján, ahová a diákokat is meghívta, legalább százötvenen gyűltek össze. És mindenek ellenére a munkakapcsolat, a kétoldalú munkafegyelm igen jó. Sőt azt hiszem, részben éppen ezért jó. A diákoknak oldódnak a gátlásai, sokkal előbb mondják el a véleményüket. És ez nagyon fontos.

— Milyennek látta a Carletonon a közösségi életet? Intenzívebb mint nálunk? Egyáltalán összevethető-e a Közgázsal ilyen szempontból?

— Az oktatási rendszerből következően nincsenek állan-

dó csoportok, aztán kicsi a valószínűsége, hogy a csoportokból közösségek alakuljon ki. Inkább ad hoc jellegűek — csak az adott tárgy tanulása során felmerülő közös érdek tartja össze. Az igazi közösségek másként szerveződnek. Az érdeklődési körüknek megfelelően különböző csoportosulások alakulnak ki. Csak néhány ezek közül: a zenét tanuló diákok rendszeres koncertjeinek hallgatósága, a filmklub, a kanadai történelmi filmsorozat nézői, különböző politikai közösségek — általában az országos pártok helyi szervezetei, de kis jobbos, balos csoportosulások is, vagy a nemzeti kisebbségek közösségei. Ottjártamkor például éppen a magyar hallgatók akartak egyesülni alapítani.

E közösségekbe bezárva folyik a „közélet”. De ezen túl nincs sok! Kevés az egyetemi közéletet megrázó esemény, közös beszédtema — jöjjék ez nemcsak egyetemi probléma. A diákok életvitelére is — mint általában ott mindenki — meglehetősen individualistának tűnt számomra. Önmagukat nem tekintik a közösség résztvevőjének, hanem azt fogják fel úgy, mint valamilyen külsőleges, adott szolgáltatást.

Igy lehetséges, hogy a Carleton egyszerűen volt sokszínű és kongó, pezsgő életű, vidám és ugyanakkor kihalt. Én a közráz életét eleve nem érzem, habár az is igaz, hogy itthon közelebb állok a hallgatókhoz, többet vagyok velük érintve.

— Ottawa, maga a város, olyan volt, amilyennek elképzelted? Hogy tetszett az egyetem tágabb környéke?

— Azt hiszem, sokakban van egy hamis képzet az észak-amerikai nagyvárosról. Lúktető élet, villódzó fényreklámok, csillogás, hatalmas felhőkarcolók. Hát Ottawa nem ilyen. Lassú tempójú, mintegy félmillió kisváros. Igazából olyan mint egy óriási Balaton-part. Nincsenek magas épületek, dominálnak az egyemeletes, kerttel övezett magánházak. S üresek az utcák, hosszú percekig gyalogolhat az ember. anélkül, hogy bárkivel is találkozna.

A város közepén egy tan-gazdaság fekszik, úgyhogy a belvárosban napraforgó nő és tehenek legelésznek... Egyébként is laza szerkezetű város, rengeteg parkkal, amelyek közt bármilyen létesítmény szinte elvész. Így az egyetem is.

— Hogy néz ki maga az egyetem, mint létesítmény?

— Az egész rendszer mintegy 1015 évfolyamból áll, amelyek nagyjából egy rombusz belsejében helyezkednek el. Ha végigsétáltam ennek a rombusznak az átlója mentén, ez jó húszperces gyalogutat jelentett.

Az egyetem központja az University Center szinte minden igényt kielégít. Két menza, két söröző található benne — az egyikben minden délután filmvetítéseket tartottak. Ezenkívül 15 amerikai rendszerű biliárdasztal — ezt a közgázon is meghonosítottam. Csodálatos játék.

Ami a sportolási lehetőségeket illeti, a Carleton még a kanadaiak számára is olyan, mint egy álom. Sportkombináció szinte minden igényt kielégít: a szabadteri pályá-

kon kívül két épület szolgál helyszínül a fedett pályán üzemelő sportoknak. Az egyik egy uszoda, 50 méteres feszített víztükrű medencével, ahol még törülközőt is adtak az úszni kívánóknak. Az uszodának üvegfülkéje van, hogy a napfényben úszhass... A többi létesítmény: squash-termek, tornatermek, kosárlabdapályák, és egy szuperkon-diterem fantasztikus szerkezetekkel. A kinti létesítmények: teniszpályák, futballpályák. S mindezek használatára a diákgazdálkodás jóval joggal.

Kanadára egyébként is jellemző a sznobériát is túlhaladó egészségügyi és testedzési hajlam. Nváron például mindenki biciklivel jár. Télen viszont korcsolyával közlekedik. Ugyanis a városon át folyik egy csatorna — valamikor azért építették, hogy Ottawát szükség esetén függetleníthessék a Szent-Lőrinc-folyótól —, amely az Ontario tavat köti össze az Ottawa-folyóval. Nos ezt a csatornát alkalmassá teszik korcsolyázásra, és tartják karban a városi hatóságok. Igaz, műlégre éppenséggel nincs szükség, novemberől áprilisig a hőmérséklet minimum 20-30 fok. Ezen a csatornán olyan élet van, mint nálunk a Körúton. Csecsemőket tolnak kocsiiban, nagymamák unokákkal. Egyszerre út és korzó ez a „jégpálya”. A diákok és tanárok többsége korcsolyával járt be az egyetemre.

— Akkor legközelebb a társadalmi és politikai viszonyokról folytatjuk. Köszönöm a beszélgetést.

Náray Vilmos

Csizmadia Ernő: Az MSZMP agrárpolitikája és a magyar mezőgazdaság

A szocialista útra lépett magyar mezőgazdaság főképp az utóbbi két évtizedben figyelemre méltó eredményeket ért el. Miként gyorsult meg élelmiszer-gazdaságunk fejlődése, milyen politikai és közgazdasági feltételek tették lehetővé a gazdálkodás ugrásszerű javulását, milyen sajátos tényezők fokozták a termelési kedvet és segítették az emberi kezdeményezőkészség kibontakozását? Lényegében ezekre a kérdésekre kívánt választ adni Csizmadia Ernő könyve.

Az olvasó választ talál a könyvben arra, honnan is indult a magyar mezőgazdaság 1945-ben. Sorra veszi a föld-reform mellett szóló érveket,

nyíltan szól azokról a buktatókról, túlkapasokról, visszasságokról, melyek az 1950-es évek elején megtépázták a parasztság termelési kedvét és aláásták a párt iránti bizalmát. Mindezek után kellett az MSZMP-nek olyan agrárpolitikát kialakítania, mely él a múlt tanulságaival és tekintetbe veszi mezőgazdaságunk sajátosságait.

Ennek az új agrárpolitikának a középpontjába — amint a szerző hangsúlyozza — az emberi viszonyok, életkörülmények javítása, a paraszti, falusi elmaradottság felszámolása került. A begyűjtési rendszert az önkéntes termelési szerződéses rendszerrel váltottuk fel. Köztudomású, hogy

1959—61-ben úgy ment végbe nálunk a mezőgazdaság szocialista átalakítása, hogy közben a termelés is növekedett. Az új közös gazdaságokban kezdetül fogva érvényesült a demokrácia, és fokozatosan kialakult a tsz-ek gazdálkodási és pénzügyi önállósága.

Az 1968-ban elfogadott gazdaságirányítási rendszer egyes elveit a mezőgazdaságban kísérletképpen már korábban alkalmazták, és ezek hatása igen előnyösnek bizonyult. A tsz-ek, a mezőgazdasági nagyüzemek maguk dönthettek termelési terveikről, beruházásokról, tevékenységi körükről, belső anyagi érdekeltségi rendszerükről. A központi célok, az állami tervek így az önkéntes

termelési szerződések révén sokkal inkább érvényesültek mint korábban, mert az árpolitika, a támogatási rendszer és a hitelpolitika is ezek megvalósulását szolgálta. Sokat köszönhet a magyar mezőgazdaság a sokszínűségnek: a tsz-ek, állami gazdaságok, az áfészek és a háztáji gazdaságok, kistermelők gyümölcsöző együttműködésének, az úgynevezett kiegészítő, ipari, szolgáltatási tevékenységek gyors fejlődésének, a különféle társulások, termelési rendszerek hatékony munkájának.

Bő teret szentel könyvében Csizmadia Ernő a megoldandó problémáknak, a kedvezőtlen adottságú gazdaságok gondjainak, a tsz-ek és partnereik kívánatos egyenjogúságának, az értékesítés, a feldolgozás jobb megszervezésének, a termelői exporterekltség fokozásának, egyáltalán: a még hatékonyabb gazdálkodásnak.

(Népszabadság, 1984. X. 4.)

Szakkollégium Nyári Egyetem

A nyári egyetem harmadik útról szóló előadásain gyakorolta hallottuk Szabó Dezső író, gondolkodó nevét. Szabó Miklós a harmadik út irányzatai közül a romantikus antikapitalizmushoz, ezen belül is a „politikailag szervezetenek mozgalmához” (akik szervezetlen tradicionális rétegek harmadik erővé váló kovácsolását tűzték ki célul) sorolja. Vekerdi László mint a megváltásra való éberszethez való hitének apróprézre váltóját említi.

Sajnos csak Király István Szabó Dezső-képet volt alkalomunk részletesebben megismerni, aki egy sajátos szocialista színezetű harmadik út képviselőjének tekintti Szabó Dezsőt, eszmerendszerét pedig az antiimperialista ideológia egy válfajaként tartja számon.

Király István előadásában eszmé- és határtörténeti problémákra koncentrált, ezen területen csúcsoadnak ki a véleménykülönbségek. Szabó Dezső eszmetörténeti megítélésében három fő álláspont él ma.

Gombos Gyula — Szabó Dezső tanítványa — mint a magyar haladó gondolat programadóit, egy létező magyar harmadik út képviselőjét, egyértelműen pozitív megvilágításba helyezi.

Nagy Péter értelmezése szerint Szabó Dezső a német nemzeti szocializmus és a politikai baloldal között jelölt ki harmadik utat, jobboldali eszmék vezérelte alatt németellenes megoldást keresett, így a jobboldali radikalizmus irányzataihoz sorolható.

Király István a jobboldali radikalizmus lejáratos termi-

Király István Szabó Dezsőről

nológiája helyett célszerűbbnek látja a konzervatív forradalmiság kategóriájának alkalmazását, szerinte a Nagy Péter-i szemléletnek inkább ez felel meg. Ő azonban a konzervatív forradalmiság-besorolást több szempontból is pontatlannak érzi. Szabó Dezső polgári radikalizmushoz való viszonya (a tízes években a polgári radikalizmus szószólója), a szocialista eszmék iránti fogékonysága, illetve az I. világháborúval való következetes szembenállása megkérdőjelezi a konzervatív forradalmiság terminológiájának jogosságát. (Ld.: Király István Hozzászólása a Szabó Dezső-émlékülésen.)

Ehelyett Király István az I. világháború értékviszálgásának talaján kiforrott, az európai és világszellemi áramlatokhoz kapcsolódó antiimperialista ideológiának tekinti.

Miként voltak a Szabó Dezső által

javasolt új sajátosságai?

Király István elsőként azt emelte ki, hogy a magyar valóságban gyökerezett az általa felvázolt harmadik út, nem kapcsolható W. Röpke gondolatrendszeréhez. Másik jellegzetessége, hogy a magyar nép felemelésének útja, a harmadik út, összefonódott a faji gondolattal, a társadalmi, gazdasági problémák gyakorta elrasszizálódtak.

A következőkben azt vizsgálta, hogy a Szabó Dezső-i gondolatrendszer, annak elemei miként éltek tovább a kor

szellemi áramlataiban, miként hatottak a magyar közgondolkodásra és milyen pozitív, illetve negatív kisugárzásai voltak.

Szabó Dezső nézetei leginkább a harmincas években lázadó dzsentroid értelmiség körében találtak táptalajra, de gondolatai a hivatalos ideológiát elutasító, korántsem egyetemes értelmiség széles rétegeiben is hatottak. Nem könyörű arra válaszolni, hogy mit jelentett és

merre vitt a Szabó Dezső-élmény

hisz követői közül kerültek ki jobboldaliak is, de sokan váltak a társadalmi radikalizmus híveivé. Nagy Péter inkább az előbbi hangsúlyozza („a faji ideológia mocsarába süllyedtek”), míg Király István fontosabbnak tekinti az utóbbi hatást, s úgy látja, hogy a magyar értelmiség körében elsősorban az 1945 utáni társadalmi átalakulás befogadására készítette elő a talajt. Bár ő is megbélyegzi a faji gondolattal átszórt Szabó Dezső-i ideológiát, a magyarországi passzív anti-szemizmus tényezőinek tekinti, melynek súlyos következményei voltak: a magyar értelmiség nem tiltakozott egyöntetűen a zsidótörvények ellen, sor kerülhetett a későbbi végzetes eseményekre. Itt érdemes megemlíteni, hogy Szabó Dezső volt az, aki a legélesebb hangú cikkeket írta a zsidótörvények ellen.

Király István negatívumként említi, hogy az általa

leírt társadalom és gazdaság valós problémáinak feltárását nemegyszer gúzsba kötötte a faji fogalomrendszer, nézőpont.

De ugyanakkor igaznak véli azt is, hogy a mindent elhomályosító irredenta ködgolyóban Szabó Dezső világlátott rá az égető szociális problémákra, ébresztette fel a szociális felelősségérzetet s adott indítást többek között a népi mozgalom legjobbjainak.

Gondolatrendszerében központi helyet foglal el a nemzeti identitástudat megteremtésének kérdése („Öntudatot, öntudatot, öntudatot a magyarságnak” — Szabó Dezső: A magyar miniszterelnök-höz), vallja, hogy a magyarság önmegvalósításra hivatott. Király István kiemelkedő fontosságúnak tartja, hogy hozzájárult egy kelet-európai helytudat megteremtéséhez. Összességében a következőképp értékeli Szabó Dezső munkásságát: ellentmondásai ellenére is a magyar haladó gondolat kincsei között kell számon tartanunk, óvakodni kell faji szemléletének, harmadik utas elképzeléseinek újraeledésétől, viszont őriznünk kell a nemzeti identitástudatot, a szociális érzékenységet s az antiimperializmust hordozó haladó gondolatait.

Király István Szabó Dezső-képet többé-kevésbé sikerült az előadásban megismernünk, s úgy érzem, ahhoz is jó segítséget és indítást kaptunk, hogy megformáljuk, illetve árnyaljuk a mi Szabó Dezső-képünket.

Kovács Mária

Tabóker

A VALÓSÁG szeptemberi számának sok érdekesítő írása közül most CSENGEY DENES: KOZELITÉSEK EÖTVÖS JÓZSEFHEZ című esszéjét emelem ki. Eötvös kevésbé élesen maradt meg a történelmi köztudatban, mint Széchenyi, Kossuth és Deák, pedig hosszú évtizedeken át vezető politikus és európai nagyságrendű gondolkodó volt. Már a korai negyvenes években gondolkodásának középpontjában álltak többek közt a megyei kiváltságok megszüntetése, a városok képviselői joga, a zsidók emancipációja, az egyesületi jog, a törvényhozás és az igazságszolgáltatás alkotmányos szétválasztása, a kötelező állami oktatás, a magában tudást és éthoszt egyesítő reformteremtés megteremtése, s végül a népképviselő. Eötvös — írja Csengey — „nem a politikáló társak (...) lehető egyetértését tartja szem előtt, hanem elgondolásai szerkezeti és jogi egzaktitását, ami az elemzők és javaslatok messzemenő érvényességéhez (...) és racionalitásához, valamint ezzel egy időben politikai elszigetelődéséhez vezet. (...) Ilyen szellemi magatartás nemcsak a politikai erőviszonyokkal szemben nem hajlandó vagy nem tudó (...) megközelítésből következhet, hanem abból a felismerésből is, mely szerint a néhány száz személy részvételére korlátozott kamarilla- és lobbypolitikában nincsenek jelen azok a társadalmi nagyságrendű erők, amelyek egy átalakulás sorsáról dönthetnek és menetet megszabhatják. Aki tehát nem akarja eltéveszteni a történelmi mozgásirányait, az nem szabhatja működését ezekre az erőviszonyokra.”

Végül is azért nem vált Széchenyihez, Kossuthhoz, Deákhoz hasonló történelmi szimbólummá, mert „főnémes egyezkedett benne a liberális demokráciával, történefilozófus a politikai programadóval, író az ellenzéki szónokkal, a szellem arisztokratájával az elemi oktatás rendszerét kidolgozó hivatalnokkal,

reformér a tétova forradalmárral,

értelmiségi a politikussal, nemzeti szellem a nemzetiségiek szabadságának teoretikusával.”

Az ideai könyvtérme egyik legeredetibb, leginkább fájó úrt betöltő opusza SZAKOLCZAY LAJOS: DUNÁNAK, OLT-NAK című tanulmánygyűjteménye. (SZÉPIRODALMI Kiadó.) „Ha álmodom, csak azt: egyik reggel betoppanok valamelyik könyvesboltba, s uramisten, hinni sem akarok a szememnek: a világ bármely táján megjelent magyar könyv ott sorakozik a polcokon. (...) Mindjárt tágabb lesz az általunk ismert magyar irodalom, ha Cs. Szabó László (London) esszéi, Határ Győző (London) drámakölteményei, Tűz Tamás (Scarboro), Faludy György (Toronto), Vitéz György (Montreal) és Fáy Ferenc (Toronto) versei és a párizsi Magyar Műhely alkotóinak, Nagy Pálnak és Papp Tibornak vers-képböjetei, Borbándi Gyula (München) és Albert Pál (Párizs) irodalomtörténeti tanulmányai és kritikái olvasójukra várnak Illyés Gyula, Weöres Sándor, Nagy László, Csóóri Sándor, Mészöly Miklós, a romániai Kányádi Sándor, Sütő András, Szilágyi Domokos, a jugoszláviai Tolnai Ottó, Domonkos István s a csehszlovákiai Tózsér Árpád, Dobos László, Cselényi László könyveinek társaságában. „Csak az utóbbi pár évben kezdjük — még nem magától értetődő természetességgel — a csehszlovákiai, jugoszláviai, kárpát-ukrajnai, romániai és nyugati magyar irodalmat az egyetemes magyar irodalom szerves részének tekinteni, értékeit megbecsülni. E fáradságos értéktárlat munka éharcosa az idő előtt eltávozott Béli Miklós, valamint Pomogáts Béla mellett Szakolczay. Másfél évtized összegyűjtött tanulmányai-ban elemzi a

kisebbségi és szórványmagyarság

irodalmi teljesítményeit: Balogh Edgár félszázados közfűrói éthoszá, Váradi Sternberg János ungvári professzor kapcsolattörténeti felfedezéseit, az erdélyi Jászi Domokos, Hervay Gizella, a kárpátaljai Kovács Vilmos tragikus korán félbe-szakadt alkotópályáját, a napokban elhunyt Cs. Szabó László életművét, amelyet megkéssve fedeztünk fel az egyetemes magyar kultúra jelentős gazdagítójaként. A szellemi izgalmat tartogató gyűjtemény jó alkalmat kínál az olvasónak a további értéktárlásra.

A napokban jelent meg a bukaresti KRITERION Kiadó kellemes meglepetést keltő vállalkozása: MOLNAR GUSZTAV szerkesztésében és elemző utószavával a korán elhunyt erdélyi gondolkodó, BRETTNER GYÖRGY eddig csak lapokban közzölt vagy kéziratban maradt írásainak szép gyűjteménye A KORTUDAT KRITIKÁJA címmel. Brettner életműve, lankadatlan helyzetmeghatározási igénye, értéktárló munkássága, programalkotó törekvése révén lezáratlanul is példaként áll valamiképpen a fiatalabb romániai magyar író-és filozófusnemzedék szinte minden tagja előtt. Szemlélettel címmel e kötetben egybegyűjtött dialógusaiból bomlik ki vállalása: „— Mondhatjuk akkor, hogy az intellektuális teljesítmény és a morális következetesség találkozásakor születik meg a helyes módszer? — Úgy tűnik, ezt így kell értelmezni. (...) Ezek szerint

radikálisnak lenni

annyi, mint az illúziókkal szemben, a felemelkedés illúziójával szemben a gyökeres változtatás feltételeit, elméleti és gyakorlati feltételeit kutatni, illetve a változásokért élni az erre alkalmas történelmi korszakokban.” A ciklus párbeszédformája híven tükrözi a gondolatok alakulását, az állandó kétkezdést, a logikai felépítést. „Marx (...) radikalitása éppen abban van, hogy a struktúra fogalmi leírását kiegészítette az empirikus tényekből leszárt hittel. Számára tehát a logika tényei — a meghatározottságok logikai elemzése — és erkölcsi-összefonódása jelentette a radikális magatartást. A metaforákon túl — a cselekvésben, az elméleti cselekvésben és a gyakorlatban megnyilvánított erkölcsi cselekvésben, amelynek hatékonyságát a politikai mozgalommal kívánta megalapozni” — írja más helyütt Brettner György.

A TÁRSADALOMKUTATÁS szokott késéssel megjelent 1984/2. negyedévi számának kiemelkedő írásai közül idézzük JOÓ RUDOLF: AZ ETNIKAI FOLYAMATOK ÉS A POLITIKAI FOLYAMATOK NÉHÁNY ÖSSZEFÜGGÉSE című új utakon járó, alapvető problémafeltáró tanulmányát. „A család anyanyelv-, nemzeti tudat- és érzésvilág-átadó funkciója a műltöz viszonyítva általában gyengült. (...) Egyidejűleg növekedett az intézményesült és politikai tartalmakat hordozó nemzeti szocializációs formák (iskola, sajtó, rádió, televízió, társadalmi és állami szervezetek stb.) jelentősége (...), a gazdasági-társadalmi modernizáció fokozta

a nemzetiségpolitika felelősségét

az etnikai identitás megőrzésében.” „A több nemzetiségű társadalmakban az etnikai érdekek kifejeződése konfliktusos folyamat, ennek tartalmi és formai jelei, kezelhetősége azonban a társadalmi tagolódás más elemeitől (így az osztály- és rétegdifferenciáltságtól) függ, és az összhangolás sikerét vagy sikertelenségét nagymértékben befolyásolja a politikai rendszer alkalmazkodó és megújuló képessége is. (...) Ha a sajátos nemzetiségi érdekek észlelése s kellő becsatornázása elmarad (...), mint a voluntarista politika egyik változata, végző soron a politikai rendszer szilárd-ságát veszélyezteti.”

B. K. T.

Hanak Péter a Duna-táji közösségtudatról



Duna menti nemzet elképzelése lát napvilágot. Szerződéseket kötnek, tárgyalások folynak — minden érdemi eredmény nélkül. Az ezek mögött meghúzódó közös gondolat lényege, hogy a germánok és a keleti szlávok között felmorzsolódnának a kis népek ezért sokik részében. Jásziban párizsi élményei után érlelődik meg a gondolat, hogy létre kell hozni egy magyar szocialista pártot. Első elképzeléseiben még a csendes, békes asszimilációban látja a nemzeti kérdés megoldását. A valóság azonban: a nemzeti érzés óriási szerepe és megnyilvánulása pl. az 1905-ös választásokon, 1917-re fogalmazódik meg benne az a gondolat, hogy a nemzetiségi válság elkerülhetetlen társadalmi történelmi törvényszerűség. A nemzetközies csak a nemzetet kereshet tudunk eljutni. Kulturális előrehaladás és civilizáció csak a nemzet keretén belül valósulhat meg. Ezért kell támogatni a kultúra-önönomáit. Bár, ekkor ő is a nagy Magyarország talaján áll, a hivatalos dualista nacionalizmussal szemben benne megfogalmazódik a megértés, az együttműködés, a különböző nemzetek autonómiájának szükségessége. Az I. világháború alatt érlelődik meg a másik fontos tézis: a gazda-

letileg összefüggőknek területi autonómiát, a területileg szét-szórta élő nemzetiségeknek pedig kulturális autonómiát követeltek. A magyar polgári radikalizmus vezéralakjáról Jászi Oszkáról, gondolatának fejlődéséről részletesebb képet is kaphatunk az előadás második részében. Jásziban párizsi élményei után érlelődik meg a gondolat, hogy létre kell hozni egy magyar szocialista pártot. Első elképzeléseiben még a csendes, békes asszimilációban látja a nemzeti kérdés megoldását. A valóság azonban: a nemzeti érzés óriási szerepe és megnyilvánulása pl. az 1905-ös választásokon, 1917-re fogalmazódik meg benne az a gondolat, hogy a nemzetiségi válság elkerülhetetlen társadalmi történelmi törvényszerűség. A nemzetközies csak a nemzetet kereshet tudunk eljutni. Kulturális előrehaladás és civilizáció csak a nemzet keretén belül valósulhat meg. Ezért kell támogatni a kultúra-önönomáit. Bár, ekkor ő is a nagy Magyarország talaján áll, a hivatalos dualista nacionalizmussal szemben benne megfogalmazódik a megértés, az együttműködés, a különböző nemzetek autonómiájának szükségessége. Az I. világháború alatt érlelődik meg a másik fontos tézis: a gazda-

ság nagy államokat (nagy piacot, nagy termelési szeriákat) követel. A kis államok életképtelenek. Ráadásul két oldalról fenyeget a terjeszkedés, a német és az orosz oldalról. A megfogalmazott tézisek szerint tehát törvényszerű a nemzetiségi válság, a kisállamiság pedig hátrányos. Ebből már egyértelműen kirajzolódik az egyetlen lehetséges elképzelhető jövőkép: a Dunai Egyesült Államok képe. Versailles azonban meghúsi a az elképzeléseit. Az azt követő időszak ellenséges hangulata, a dunai népek békétlen viszonya lehetetlenné tesz bármilyen komolyabb lépést. Jászi is tisztán látja, még nem érkezett el a szupranacionális gazdasági egység és a nemzeti önállóság együttes megvalósításának ideje. Kezdetként kultúrális szövetség alakítását javasolja. Jászi szívesen találkozik azokkal, a környező országokban tett utazásokkal is igyekezett hozzájárulni a felmerülő problémák rendezéséhez.

Talán érdemes elgondolkodni azokon a kérdéseken, amelyeket Hanak Péter és részben a kérdezők fogalmaztak meg. Valóban utópia volt-e Jászi elképzelése, vagy egy racionális utópia és egy irracionális hatalmi rendszer szembenállásáról van szó?...

Endrész Marianna

Az előadás első részében a Duna-gondolat történelmi forrásáról és fejlődéséről kaptunk rövid áttekintést. Az elnevezés a folyó sajátosságai-ból ered. A Duna Európa folyója, Európa szimbóluma. Itthon pedig a szomszédok felé fordulás, a civilizáció jelképe — szemben a befelé fordulást, a nemzeti elzárkózást jelképező Tiszával. A Duna-gondolat megszületése feltételezi a nemzet létrejöttét. Hivatalosan először 1848-ban a lengyelek fogalmazták meg, mint politikai szervező gondolatot. Majd számos cseh, magyar és más

Mi újság, tánckar?

A látogatottság nyolcezer főig terjedt

A KÖZGÁZ táncára 1948 óta áll fenn, tavaly ünnepelte fennállásának 35. évfordulóját. Nyikos István 1968-ban került az együtteshez és 1978 óta a vezetője.

Eredeti magyar néptáncokat mutatunk be, és a zeneanyagokat is eredeti paraszti zene alapján állítjuk össze — kezdi munkájuk bemutatását. — Nincs stílusváltás a táncainkban. Táncainkat 3 éve Hortobágyi Gyöngyvér — az Állami Népi Együttes tagja — és ezévtől Végső Miklós volt Állami Népi Együttes-tag, jelenleg a Kodály Kamaratáncgyűjtés tagja tanítja be. Mindketten profitanccosok.

— Merre járt a tánckar az utóbbi 2 évben?

— Ausztriában, Hollandiában, kétszer az NSZK-ban, Csehszlovákiában, Tunéziában és legutóbb a jelen nyáron Algériában.

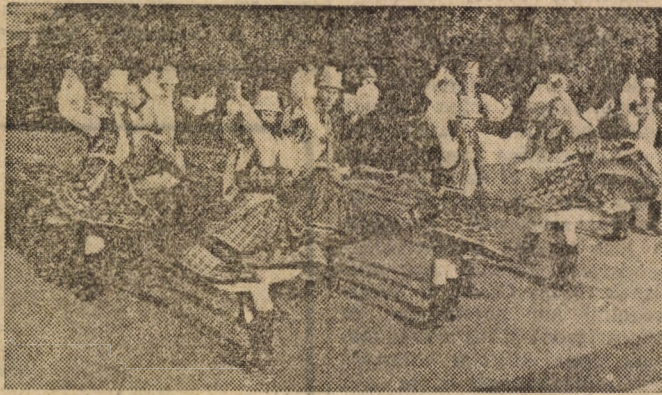
— Kik a tagjai az együttesnek?

— Többnyire végzett közgazdászok. Sajnos amióta restaurálják az egyetemet, azóta kevesebb egyetemista van. Talán azért, mert nehezebb benünket megtalálni. A jelenlegi színvonal rengeteg gyakorlást igényel és ezt nem mindenki tudja vállalni. Szeretném, ha többen jönnének a diákok közül. A tánc szellemi felfrissülést jelent.

Minimálisan 1—2 év szükséges a „szinpadképesség”-hez. Hetente 2-szer próbálunk hétfőn és szerdán 6—9-ig. A szereplések előtt azonban gyakorlást néptáncban is. Az utánpótláspróba pedig kedden és csütörtökön ugyanebben az időben. A próbák a Veres Pálné utcai épületben zajlanak. A próbakörülmények nem ideálisak, ezért alig várjuk azt a napot, hogy visszakérülhesünk az egyetemre.

Az együttes nyitott, hiszen sokan vannak, akik nem az egyetemen végeztek. Sokan olyan helyről jöttek, ahol van

együtt. Minden évben indítunk utánpótlás csoportot, amely általában egy évig van együtt, ekkor a táncalapokat, táncrendeket tanítjuk. Egy-egy vidék alaptáncanyagát sajátítják el az idő alatt. Ezek az úgynevezett táncbírók.



táncok. Maximum 3—4 sajtótájékoztatót el egy év alatt. Ezután kerül sor a koreográfiák be-tanulására.

Öt éve a Jánosi együttesrel dolgozunk együtt, ez az együttes önállóan is fellép, és a MOM-ban rendszeresen szombat-ként táncbálat tart. Sok erdélyi táncunk van; Kalotaszékről, Székelyföldről, ezen kívül a Dél-Alföldről, Palóczi földről. A repertoárban található pl. botostánc, kalácstánc, kalocsai mars és fercelő tánc, üveg-táncok; gyakorlatilag minden-honnan.

Az együttest a Kodály Kamaratáncgyűjtés patronálja. A fellépéseinket magunk szervezzük, azonban a jövőben szeretnénk a Közművelődési Titkárság segítségét kérni, hogy az egyetemen vagy az egyetemmel kapcsolatban lévő intézményekben gyakrabban szerepelhessünk, mert szinte már többet lépünk fel külföldön, mint idehaza.

— Hogy sikerült a nyári turné Algériában?

— Algériába államközi egyezmény alapján utaztunk. Az algériai nemzeti színház stábjá 9 előadást szervezett Északkelet-Algériában. Fel-leptünk Algéria Nemzeti Színházában, Cabiria fővárosában, Tizi-uzuban, Bojajában,

Skigdában, Jijelben Algéria nemzeti ünnepén, Anabában, Gelmában, Tingrában egy régi anfitéatrumban. Kaptunk egy buszt és hét kísérőt, akik technikai-kiszolgálókat az együttest.

— Milyenek találták az ott élő embereket?

— Barátságosak voltak, azonban egész más típusúak, félsz kísérté az embert. A higiéniai körülmények nem olyanok, mint itthon. Egy európai ember számára rendkívül sok furcsaság van ilyen helyen. Leginkább az, hogy mindennel szemben bizalmatlan. Csak ellenőrzött helyeken ettünk. Többféle oltást kaptunk, egy páran mégis rosszul lettek.

— Hogyan fogadták a magyar táncokat?

— Úgy érzem, sikere volt műsorainknak. A látogatottság 100—3000 főig terjedt. Különböző politikai szférákra is kihat. Ez azonban önmagában nem jelent aktívabb cselekvést, közéletiséget. Nagyon jó, hogy a mai diákok nálunk jobban élnek a marxi elvvel: hogy mindenben kételkedni kell. Emellett sokkal inkább elfogadott az egyén joga az önállóságra, és individuális feltöltődésre, és kevésbé kell mindenkinek nyüzsgönni, mint régen. Azonban amennyire a megismerés, az önálló vélemények, megközelítések tere szélesedett, annyira nem fejlődtek kielégítően a politikai, társadalmi csatornák, a cse-

lekvés, az érdekvényesítés játékterei. A hallgatói közélet képe egész más, mint öt vagy nyolc éve, s nem olyan sötét, mint sokan hiszik. Az öntevékenységek rendszere jobb, mint a felülről vezérelt akciók voltak. És ez a KISZ sem az 57-es, sem a 74-es KISZ. Sokan ma is úgy tartják, hogy mindenkinek folyvást masíroznia, közösségesednie kell. Amikor csak szűkebb réteg vesz részt a politikában, azt mondják, hogy fecseg a felszín, hallgat a mély. Ez azonban nem fecsegés és nem hallgatás. Az emberek szakmai, közművelődési és más szervezetekben; szakkollégiumokban, klubokban, lapok körül, kultúrcsoportokban, sportpályákon vagy éppen egyéni olvasással, színházzal művelik magukat, és

nem szabad folyton nyaggatni őket

a direkt politikával. Itt van példának az AIESEC: 73 óta több százan ismerkedtek általa a vezető nyugati vállalatokkal, az éleljáró technikával és szervezéssel. Vagy itt van a Poltár, a szakkollégiumok, a kissozvetkezők és a többi. A KISZ-vezetés ezek érdekvédelmére teremti meg a létfeltételeket. Emlékszem, 81—82-ben milyen rendkívüli meglepetést keltett, és bizonyos tétovassággal fogadta az egyetemi pártvezetés, melynek akkor is tagja voltam, a hallgatói jogú képviselőt eszméjét. Nemigen tudtunk vele mit kezdeni. Az akkori éles lengyel helyzet, a felsőbb instanciák az óvatosság, a mértékletesség felé tereltek minket, a hagyományos KISZ-en belüli csatornák felé. Meggyőződésem, hogy a mai pártvezetésnek mindez már nem jelentene s nem jelent gondot. Az egyetemi pártvezetés megközelítése sokat változott a hallgatói tevékenységek, kezdeményezések (Poltár, KISZ stb.) kezelésében, mert nem maradt rá hatás nélkül a

valakinek sikerült elkapni a ritus ütemét, akkor vagy tapsoltak, vagy táncoltak. Úgy látszik, ez alapsajátosság. Azonban Tunézia után nem volt annyira meglepő.

— Milyen hosszú ideig tartózkodtak Algériában?

— A turné 14 napos volt, ebből két nap utazás repülőgéppel és három pihenőnap. Fantasztikus szép helyeken jártunk.

Klassz helyeken volt a szállásunk, 4—5 csillagos szállodákban laktunk, kitűnő volt az ellátás. Legtöbb helyen volt uszoda, úszómedence.

— Napközben 35—40 fokos hőség uralkodik. Mikor kezdődtek a fellépések?

— Általában 9 óra, fél tíz körül, azonban az sem lepte meg az arabokat, ha egyórás csúszás volt. Másfélórás műsorokat adtunk. Azonban így is sokakat megviselt a klíma.

— Hogyan teltek a szabadnapok?

— Az egyiket egy nagyon népszerű üdülőhelyen töltöttük Algír mellett. Azonban az izletes ebéd után a szálloda éttermében megjelent 8—10 macska, felugrottak az asztalra és kinyalták a tálakat. Azt hiszem, ez is mutatja egy kicsit a mentalitást. Turistaként szinte lehetetlen megközelíteni Algériát. 1 dollárért 6 dinárt adnak, míg a svájci bankok 24—25 dinárt. 1 liter ivóvíz 5 dinár. Az áruellátás nagyon gyenge. Ha valami jó árut lehet kapni, az iszonyatosan drága. Azonban bátran állíthatom, hogy csodálatos élményekben dús 2 hetet hagytunk a hátunk mögött.

— Milyen terveik vannak a jövőre nézve?

— A mostani műsorunk egy egész estés programra elég. Szeretnénk új koreográfiát csinálni nagy létszámra tervezve, mivel az utóbbi időben kamaratáncokat tanítottunk, ez azonban nagy színpadon kevésbé hatásos. Az eddig követett stíluson nem akarunk változtatni, továbbra is magyar néptáncokat szeretnénk táncolni.

Gurmal 71a

KISZ-bizottsági ülés

A bizottság október 4-i ülésén az Erdekvédelmi Iroda munkatervét tárgyalta annak vezetője, Martin-Hajdú György előterjesztésében. Az ifjúsági parlamenti felkészülésen túl a tervben helyet kap minden fontosabb egyetemi tanácsai téma előkészítése, így pl. az oktató-veleményezés, a kollégiumi kérdés, a rekonstrukciós kérdéskör.

A következőkben a testület az X. 25-i kari és a XI. 22-i egyetemi ifjúsági parlamentekre való előkészületeket vitatta meg első körben. Ezen a parlamenten kezdeményezi többek között az ifjúsági bizottság és a közművelődési bizottság megújítására hozott KISZ-bizottsági és küldöttgyűlési határozatoknak életbeléptetését. Az átfogó korrekciót el kell készíteni előtől többek közt koordinációs fórumon csatornázza be a különböző tevékenységcentrumok javaslatát.

Ezután az e félévben esedékes kitüntetések (november 7., ballagás) odaítélésére került sor a szakvezetőségek és a tevékenységcentrumok javaslatai alapján.

Az „egyebek” között Branyiczki Imre, B. Kiss Tamás és Horváth László terjesztett be javaslatot az 1985 tavaszi esetleges egyetemi, főiskolai ifjúsági napok közgazdasági megrendezéséről. Megállapították, hogy alulról épülő, a réteg

összefogását erősítő, értékvalasztsáit, politikai akarát híven demonstráló politikai, kulturális és sportfesztiválra égető szükség van. A rétegen vannak olyan céljai, melyet képviselni az EFIN-nek érdemes: ezek a gazdasági-társadalmi reformok továbbvitele, a demokrácia fejlesztése, az egyén és a kisközösségek autonómiájának növelése, a felsőoktatási reform, a felsőoktatási szakmai diákközélet, közművelődés és diáksport feltételeinek és önkormányzatának megteremtése, továbbá az e célokat szolgáló erők támogatása. A KISZ-bizottság szeretne EFIN-t rendezni, de ezt akkor és csak akkor érdemes, ha alulról épülő kezdeményezéseken alapszik (pl. a szakkollégiumi mozgalomra, a kollégiumi mozgalomra épül); ha a budapesti KISZ-szervezetek többsége (köztük az ELTE és a BME) támogatja és ha a politikai, szakmai vezető személyiségektől előzetesen olyan információkat kap, melyből úgy látja, hogy a zsúfolt tavaszi politikai programban nem nehezedne túl nagy politikai nyomás az EFIN-re. A KISZ-bizottság és feltételek felderítése és fennállása esetén — és csak akkor — kezdeményezi az EFIN közgazdasági megrendezését.

— 3

Statistikai tanulmányi verseny a „40. évforduló” jegyében

A statisztikai tanszék tanulmányi versenyt hirdet II—V. éves hallgatók számára.

Pályázat témája:

A felszabadulás utáni gazdasági, társadalmi fejlődésünk a statisztika tükrében.

Pályázni lehet maximálisan 15 oldalas dolgozattal, mely az

anyagi és nem anyagi szféra egyes részterületeinek dinamikai és strukturális változásait elemzi.

A színvonalas pályamunkák díjazására 3000 Ft-os kezet kaptunk.

A dolgozat beadási határideje: 1984. december 7. Statisztikai tanszék

Az érdekeknek, értékeknek kell mozgásformát adni

(Dobák Miklós, az ipari üzemszervezés tanszék oktatója a nehéz sorsú, perspektíva-talan fiatal oktató sztereotípiáját cáfolva olyan altípusú sorolható — ha sorolni akarjuk — amelynek az oktatás, a kutatás, a lakásszerzés mellett még aktív közéleti tevékenységre is futja erejéből. Elettében most talán korszakhatárhoz ért: ösztön-ijjjal egy tanévre Kölnbe utazik. Indulás előtt azért is kérdeztük tapasztalatairól, hogy bármiféle besorolás helyett jobban megismerjük emberi arcát.)

„A fiatal oktatóról kialakult kép a sanyarú lakáshelyzetéről, a leterheltségről, a kényszerű pénzhaszról, a mostoha előrelépési lehetőségekről — a valóságban sokkal összetettebb. Igaz az is, hogy többnyire csak azok engednek meg maguknak a luxust, hogy az egyetemen maradjanak, akiknek van hozzá családi háttérük. A mi tanszékünkön némileg jobb a helyzet. A fiatalok az egyetemi átlaghoz képest inkább jutnak fizető munkához, hiszen mikró tanszék lévén tudunk dolgozni a vállalatoknak. Persze nagyon kemény talpalátással, de — legyen szó KK-ról, gmk-ról, szakcsoportról — ez az oktatáshoz is nélkülözhetetlen gyakorlati tapasztalatokhoz segít. A másik tényező, amely javítja beilleszkedésünket, hogy nálunk hallatlanul jó a tanszéki légkör,

mindenélőtt a teljesítményelv

határozza meg. Már hallgatóként is — bár kollégiumi diákbizottsági titkár és pártbizottsági tag voltam — az első helyre a szakmai, a TDK-munkát próbáltam helyezni. Ez akkor is, azóta is nehezen volt keresztülvihető, de első-sorban a pihenés, szórakozás, kirándulás, sport ideje csorbult. Hiszen az ES, a Figyelő, a HVG, a Kritika, a Valóság, a Világosság, a Mozgó Világ olvasása — a szakirodalom mellett — szinte kötelező! Ha a hallgatóknak csak egyike-másika olvassa ezeket, enélkül már hátrányba kerülünk,

mind a kollégák felkészültségét, műveltségét illetően, mind pedig emberileg.

Nekünk ráadásul jó családi háttérünk volt: feleségemmel és az én szüleim is vidéki munkások, s a családi összefogás nagy szerepet játszik egzisztencia-teremtésünkben. Már középiskolába a pesti Fazekas Gimnáziumba járhatam, kollégista voltam. Jász-fény-szarusi szüleim rengeteget dolgoztak egész életükben, családoképpontúak, nővérem a pesti bölcsészkaron végzett. A szülői segítséggel, a fuzisással és azzal, hogy kollégáimmal tanási telekhez jutottunk, 83 végén felépült a házuk. Most havi hatezret törleszték.

Hogy mi késztetett a közéleti tevékenységre? Soha nem készülttem politikai pályára, a mozgalmi munkát igyekeztem mindig a szakma mögött másodlagosan tekinteni. Amí mégis készlet: társadalmi háttérem. Aztán maga a szakma. A szervezést, vezetésk, menedzsmentet nem lehet magas szintű társadalmi ismeretek, a társadalmi összefüggésekbe való helyezés nélkül művelni. És nem jelentett számomra zökkenőt a politikusi lét: azért sem, mert — mint többen is a tanszékről — a Rajk László Szakkollégiumból jöttem. A kollégium tevékenységét pedig a szociális érzékenység, a társadalmi kérdések iránti fogékonyság, a kritikusság és

nem tudunk válaszolni kérdéseikre. És illik figyelni a szak-kollez, a Poltár rendezvényeit, hogy tudjuk, mi izgatja a diákokat. Illik tisztában lenni a főbb kulturális irányzatokkal, áramlatokkal, hogy a hallgatókkal — akik szükségképpen kevésbé szakosodottak, többfelé tapogatóznak — egyáltalán kontaktust tudjunk tartani.

Hallgató koromhoz képest több szempontból is fejlődött a hallgatói közélet. Nőtt a kritikusság, ahogy nőtték az ország gondjai, hibái és valamelyest oldódtak a tabuk, a gátak. És nőtt a nyitottság, a

szervezetben is megvannak. Ha nyitlan nem, látens módon megnyilvánulnak, s így bizonyosan zavarokat okoznak. Éppen ezért kell az érdekeknek, értékeknek mozgásformát adni. Persze a mi átpolitizált, centralizált társadalmi rendszerünkben a változásokat nem lehetséges felső politikai akarat nélkül keresztülvinni. Így van ez az egyetemen is. Az egyetemvezetésnek és a pártvezetésnek éppen ebben lenne nagy szerepe: az alulról jövő

kezdeményezések segítése,

menedzselése terén. Jó lenne, ha a jövőben a pártvezetés nagyobb szerepet játszhatna ebben.

Az egyetemi nézetkülönbségek egyébként nem elsősorban generációs problémákban gyökereznek. Bár 68 után, a gazdasági mechanizmus reformjának lendítőerejével az egyetemi demokratizálódás és innováció folyamatai is felgyorsultak. A 68 után felnőtt közgazdászok nemzedék sok kérdésben egész másképp gondolkozik, mint a mai vezető gazdasági szakemberek zöme. A nagyobb különbségek a már említett, tanszékenként és oktatónként különböző társadalmi nyitottságon, szemléletmódban, műveltségben, felkészültségben gyökereznek. Később az egyetemen tovább növekedett a nyitottság, a nemzetközi tapasztalatok beáramlása, de ez hol anyagi szűkösség, hol ideológiai gátak, hol a magyar és a szocialista országokbeli egyetemekkel való összehangolás szempontjai miatt igencsak felemás módon érvényesült. A 81-es felsőoktatási PB-határozat ezt a felemás helyzetet találta egyetemünkön.

Ennek ellenére mind hallgatói, mind oktatói körökben bizakodást tapasztalhattunk, elképzelések, koncepciók születtek egyetemünk jövőjével kapcsolatban. A reformelképzelések kidolgozását és végigvételét azonban jó néhány akadály nehezítette. Ilyennek tartom elsősorban azt, hogy a kulturális kormányzat fáziskéséssel rajtolt rá a PB- és MT-határozat végrehajtására, és a minisztériumban erre létrehozott apparátus, úgy vé-

lem, nem kapott meg ehhez minden segítségét. Úgy gondolom, alapvetően ennek köszönhető az a bizonytalanság is, melyet egyetemünkön is tapasztalhattunk. Az emberek lelkesedését leginkább talán a 83 novemberi gödöllői ifjúsági parlamenten elhangzott beszédek hűtötték le, amikor is deklarálódott, hogy nem reformról, hanem csak oktatáskorszerűsítésről van szó. A visszalépést nagymértékben motiválta az is, hogy a felsőoktatási reformjának 81-es határozatai, elképzelései olyan szférákat is érintettek, ahol nem lehetséges még előrelépni. Ráadásul az anyagi, személyi érdekeltség feltételeit sem sikerült megteremtetni. Sajnos ezek a tények jelentősen megintázták a reformot kezdettől támogató diákoknak és szervezeteiknek a társadalmi viszonyok gyors alakíthatóságába vetett hitét is.

Minden gondja-baja ellenére: nagyon szeretem ezt az egyetemet. Az oktató-, a kutató-, a szervező munka olyan gyakorlatára van itt mód, mint máshol sehol. S egyáltalán nem látom eltemetve az egyetem sorsát! Most, hogy a kölni egyetemre készülök egy tanévre, át tanulmányoztam annak tananyagait, és kelle-mes csalódás ért: egyetemünk jó néhány tanszéke nem szégyenkezhet mellette. Megvannak a képességek itt! Akadnak itt az egyetemen olyan emberek, akik — megfelelő cselekvési lehetőségek mellett — tudnának jó egyetemet, illetve jobb egyetemet csinálni!

Lejegyezte: B. Kiss Tamás

Általános kari tanács

Személyi javaslatok

A tanács e-félévi első ülésén a következő decemberben lesz — kevesebb, mint egy órát tartott. Az ülés- és munkaterv és néhány tájékoztató jóváhagyása mellett a tanács kinevezésekről szavazott. Csaknem egyhangúlag

javasolta Bácskai Tamásnak, a pénzügy tanszék új megbízott vezetőjének egyetemi tanár, ill. tanszékvezetői kinevezését, illetve Pajzs Jánosnak, a Népgazdaságtudományi Intézet módszertani osztályának vezetői megbízását.

Párt-vb

Párt-vb-ülést tartottak október 8-án. A testület megtárgyalta a pártértelmezési beszámoló vázlatát, az öszi politikai évfordulókkal kapcsolatos feladatokat és a tagfelvételi tervet.

Egyetemi tanács

Egyetemi tanácsülés volt október 8-án. A testület elfogadta az egyetemi tanács és a rektori tanács 1984—85-ös tanévi munkatervét. Jóváhagyta a demonstrátori szabályzatot, majd személyi kérdésekben foglalt állást.

Folytatódik a képzéskorszerűsítés az ipari karon

Az ipari kar tanácsa október 4-én tartotta ülését. Megállapították a tanács tagok abban, hogy a kari ifjúsági parlamentet október 25-én tartják és előtte szakszervezetek rendeznek. Nem volt könnyű döntés. Egyetértés mutatkozott, ugyanis abban, hogy a mi egyetemünkön a szakszervezeteknek van tartalmilag értelmük, ha azon-

ban azokat megrendezik, nem lesz érdeklődés a kari parlamentek iránt. Ez utóbbit viszont kötelező megrendezni, sőt, ha a megjelenés nincs ötvenszázalékos, újból össze kell hívni, hogy érvényes legyen. A parlamenteket fenyegető érdektelenség okát — a kari tanácsulésen elhangzott vélemények szerint is — a felsőoktatási reform és a réteg ügyeinek 1981 óta tapasztalt kiábrándító kezelésében kereshetjük.

A kari munkatervjavaslat megvitatásakor is a reform sorsa körül sűrűsödött vita. Felmerült ugyanis, hogy a Művelődési Minisztérium cselekvéshiánya és az egyetemi szinten még mindig csak koncepcionális reformmunkálatok mellett van-e létjogosultságuk konkrétan, netán tantervek-re vonatkozó kari elképzeléseknek. Megyeri Endre úgy vélekedett, hogy a pártkongresszus és a 40. évforduló ügyis elég tennivalót ad, a képzéskorszerűsítésről épp ezért idén csak lazább eszmecseréket kéne folytatni. Besenyi Lajos szerint először az egyetem vezetésének kell kijelölnie a medret, amiben aztán tovább folytathatnak a kari, tanszéki munkálatok. Vági Ferenc hiányolta az eddigi eredmények szintézisét, és a tárgyak további korszerűsítését támogatta. Baricz Rezső a nagyobb kari önállóság mellett foglalt állást. Kovács Sándor azt támogatta, hogy a karon megkezdett munka folytatódjék, haladjon tovább a szakmai, tudományos, tartalmi tisztázás. A kari tanács végül is úgy döntött, hogy nem vár felsőbb lépést, saját kompetenciáján belül folytatja a reformmunkálatokat.



MARIOTT, G. K. Crock

Kereskedelmi kari tanács

Az oktatók anyagi elismeréséről...

A kereskedelmi kari tanács október 2-án gyűlt össze. Számos napirendi pont megvitatása várt az egybegyűltekre. Elsőként Kollarik Amália dékán tett kiegészítéseket a már kézhez kapott kari munka- és ütemtervhez. Felhívta a figyelmet a demonstrátori rendszer beindítására, kérte, hogy a tanszék elsősorban a III. éves hallgatók között keressenek alkalmas személyeket. Kiemelte a hároméves káderutánpótlási terv fontosságát, utalt az elkészítés módszerére is. Molnár László (piackutató és piacszerző tanszék) elismerte a káderutánpótlás szükségességét, de kérte, hogy a tanács, személyesen a dékán, valamint a szakszervezet tegyenek lépéseket az egyetemi oktatók erkölcsi, s nem utolsósorban anyagi elismerésének emelésére, mert nélkül a terv — szerinte — illuzórikus marad. „Lehetetlen, hogy egy segédmunkás jobban keres, mint hasonló munkaviszonnyal rendelkező egyetemi oktató!”, Selmei Lajos a belkereskedelmi tanszék vezetője feltette a kérdést: hogyan lehet az oktatók hallgatói véleményezését megtárgyalni, ha az nem készül el? Az ülés a munkaterv elfogadását követően személyi kérdésekkel foglalkozott. A Nyelvi Intézet korábbi vezetőinek lemondása nyomán, rektorunk Papp Ferenc akadémikust, a KLTE tanszék vezető egyetemi tanárát bízta meg — ideiglenesen, az eljárások lefolytatásáig — a Nyelvi Intézet vezetésével. A kari tanács szavazatával ja-

vasolja Papp Ferenc egyetemi tanár a Nyelvi Intézet igazgatói funkciójában való megerősítését, Hegedűs József egyetemi tanárt pedig — hasonló előzmények után — az angol nyelvi tanszék vezetőjéül.

Bajnógel József dékánhelyettes értékelte a vizsgák, államvizsgák tapasztalatait. Frenyo Andrea (IV. év. külgazd.) felhívta a figyelmet a követelmények szigorításának halaszthatatlan szükségére, mert megítélése szerint sokan úgy hagyják el az egyetemet, hogy alapvető szakmai fogalmakkal nincsenek tisztában. A jogi tanszék követelményrendszerét nevezte meg-reálisnak. Mádi Csaba, a kereskedelmi kar párttitkára az államvizsgák előtti zűrés hiányát, egyes külföldi hallgatók felkészületlenségét húzta alá. Tóth Tamás (külker. tsz.) nem értett egyet az államvizsga előtti plusz egy főlkészülési félév beiktatásával, mert a hallgatók többsége jelenleg is a „de jure” félévi tanulmányi időt „de facto” 10 félévre nyújtja el, amit az óraterhelés nem indokol. Kollarik Amália az évközi számonkérés fontosságát hangsúlyozta.

Napirenden volt még a nyári szakmai gyakorlatok tapasztalatainak értékelése (szó van egy új előkészítési és lebonyolítási rend kidolgozásáról). Beszámoltak még a tananyagellátottságról, a nemzetközi kapcsolatok bővítésének lehetőségeiről és jóváhagyták a szakszemináriumi tematikát.

M. M.

Gólyafoci

Most elől, hogy melyik a legjobb gárda labdarúgásban az I. évfolyamon. X. 18-án, csütörtökön, 14 órai kezdettel a MAFC-pályán labdarúgó tornát rendez a testnevelési tanszék az elsős fiúk és lányok részére. Maximálisan 10 fős csapatokat nevezettek, a szabályok szerint egyszerre egy kapus és 5 mezőnyjátékos tartozkodik a pályán csapatonként. A rendezők egyaránt

szívesen várják régi baráti körök és újonnan toborzott együttesek nevezését is. A legjobbak „értékes” díjazásban részesülnek. (Első díj: tornacipők, II. díj: mezek, III. díj: nadrágok.) A nevezés a helyszínen történik, a mérkőzések kezdete előtt negyedórával. Rajta gólyák, mutassátok meg, hogy ki a legény (leány!) a sportpályán!



ESCOBAR, Miguel Ángel Hortensia

BAKÓ TAMÁS:

Alom

Ha szemünket becsukják az ablakok,
S a fény esti pihenőre tér,
Te úgy hiszed, magad vagy, de én vagyok
A csönd, ami neked mesél.

Melléd lopódozom, s álmodat
Ecsetemmel színesre festem,
Álmodban színné születtem,
S lelkemben rezdült az árnyalat.

A kék remény, s a lila csüggedés,
A vörös szerelem mind én vagyok,
A fehérén izzó éjszakák,
S a halványan reszkető hajnalok.

Mint táncoló marionett,
A színek mind életre kelnek,
Altalam alakot nyernek,
Mint szín-kép-álom-szónett.

S ha fölébredsz, elfeledsz, mert csupán
Alom és szín és kép vagyok,
De minden elfáradt nap után
Megnagyvágás-csökötet én adok.

Múlt idő

Évek teltek el
s ha róla bennem
felzeng az emlék
(mert dalban látom)
csak mintha nemrég
volna hogy várom.

Várom mint vár-rom
végszpusztulását
s meghalok talán...
halkul az élet
mert nem zenélhet
s a csönd: halál.

Szerettem... jártam
pergő ritmusát
ősi rítusát
az újulásnak...
hamis a húr már
s a némaság hullt rám.

Hallgatók... belül
szó-ár dörmöböl
hazugság-börtön
gátló falán
s ki nyitni bírta:
múlt idő ma már.

Az utolsó szó Luciferé

Szegény jó Madách Imre ugyancsak forgolódhat a sírjában, amióta a mozik vetítik Jeles András Angyali üdvözlő c. filmjét. A rendező, aki nekünk előző alkotását, a Kis Valentínót a kritika elismerésével fogadta (tegyük hozzá: joggal), ezzel az új filmjével meglehetősen eredeti feladatra vállalkozott: 10-12 éves gyerekszereplőkkel dolgozta fel Madách klasszikus művét. Az ember tragédiáját. Vészjóslóan komoly történelmi (és azon túli) ábrát — kisgyermekek előadásában? Igen merész párosítás ez, de véleményem szerint nem termett rossz gyümölcsöt.

Az eredeti tragédia az emberrel együtt megjelent és majd csak vele együtt eltűnő alapkérdésre keresi a választ: mi értelme, célja van létezésünknek? Madách a történelem tanulságait elemezve és fantáziájával a jövőbe látva sem tud választ adni erre a kérdésre, de műve utolsó szavaival optimizmust sugall. Jeles ugyanazt a kérdést teszi fel, de a választ keresve meg-

áll a kapitalizmus hőskorát jelképező londoni színnél, nem közelít jobban korához, s nem látja értelmét a jövőben való tapogatózásnak sem. Ugyanakkor az utolsó szót nála Lucifer mondja ki, s az ő szájából győztes gúnyként csattan a „küzdj és bízza bizál”. Nemcsak a film cselekménye, de egész eszköztára, szimbólumrendszere, atmoszférája is azt támasztja alá, hogy a lázadó főangyal eme végső „üdvözlőt” szó szerinti jelentésével ellentétesen kell értelmezni.

Megindítóan szép, idilli jelenettel indul ez a filmre álmódott tragédia: a gyermek Ádám és a gyermek Éva önfeláldató gyönyörködnek egymásban, a Paradicsom zöldellő, üde gyepén. Szűzies, tiszta szerelmük élesen szemben áll a történelmi színek véresen komoly, szenvedéssel és gyűlölettel teli valóságával. Aztal, hogy gyerekekkel játszatták el a történelmet, a rendező sokkal riasztóbbá, fájdalmasabbá teszi a „paradicsomi” ember tiszta és nemes

célját, valamint ezek kegyetlen történelmi keresztire jelölését. Ez az atmoszférateremtés, a költőiség a film nagy erénye, hiszen a célul kiválasztott életérzést, hangulatot lenyűgöző erővel, mégis gyönyörűen jeleníti meg. Igen jól sikerült a kulcsszereplő, Lucifer megformálása is. Neki sokkal nagyobb szerepet szánt a rendező, mint az eredeti műben Madách, jöllehet a renitens főangyal ott is kulcsfigurára. Jeles Luciferje állandóan ott van Ádám nyomában, hol távolról, hol közelről figyeli, fülébe sugdos, csábítgatja, hol maga is beáll játszatni a történelmi szereplők közé, avagy csak kívülről kommentál, de inceselkedő jártékossága és ravaszdsága alól mindig átszűr a metsző, gúnyos megvetés, mellyel az Úr évezredekben keresztülbolondosodó teremtményeit illeti. Az utolsó szavakból kicsapó győztes giannyal pedig ténkrezúzza az Úr által az embernek nyújtott, utolsó halovány reménysugarat is, és ezzel jelteszi a pontot az í-re.

Ezzel az utolsó aktsussal kiteljesedik az a rendkívül komor, pesszimista kép, melyet Jeles András élénk tár a homo sapiens történelmi kálváriájáról, szépen kimunkált értekeinek, eszméinek megsemmisüléséről. De miért ez a nem mindennapi pesszimiz-

mus? Miért és hogyan vált a Kis Valentino rendezőjének keserű, de kemény realizmusa lírikusan szárnyaló, de kilátástalan, irracionális pesszimizmussá? Nyugtalanító kérdés, és a film nem ad rá választ; legfeljebb sejtetni enged valamit. A némileg átalakított, meghosszabbított londoni színen vélem fölfedezni ezt a motiváló elemet, mégpedig a haláltáncjelenet előtt a filmbe berobbanó, az egész történelmi tablóból kilógó, bombasztikus üttörő-parádéban. Az üttörő-egyenruhákban, neonáci arccokkal, frizurákkal üvöltöző, örült gyerekhad már egyaránt utal a közelmúltra és a jelenre: végső soron valami elementáris, az emberi autonómia kerékbe törésétől, és az uniformizációtól való félelmet jelképez, amely félelmet a rendező az agyonszervezett, uniformizált világba belecsöppendő, azt felfogni még nem bíró kisgyermek helyett érez. Ilyen tendenciákra bőségesen szolgált példával a közelmúlt, de benne jelenek a jelen társadalmi, gazdasági rendszereiben is. S a jövő? Az Jelesnél nem létezik; figurái eljárva pokolian morbid haláltáncukat, egyenként beleugrának a sirdögörbe.

Bármennyire is szörnyűek ezek a végső jelenetek, nem érték egyet a Népszabadság kritikusaival, aki e túlzott pesszimizmus alapján destruktívnek bélyegezte a rendezőt. Egy művésznek joga van akár ennyire is pesszimizmussá lenni, és ezt élénk társai (mint ahogy Bertoluccinak is joga volt olyan kegyetlenül ábrázolni a kilátástalanságot az Utolsó tangó Párizsban című filmben — mégsem bélyegeztetett destruktívnek), ha ezt olyan magas művészi színvonalon csinálja, mint Jeles. Meleg József



A Marx Károly Közgazdasági dományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 3, 1003 Telefon: 174-549

Kiadó: Hirlaphadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 2. Felelős kiadó: TITL IMRE vezérigazgató

84-3066. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÖNYES ZOLTÁN vezérigazgató